

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ชุดโครงการ

การยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ในภูมิภาคตะวันตก

Improving Education Quality and Learning Creation

in the Western Region

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร. นรินทร์ สังข์รักษา และคณะ

28 ธันวาคม 2558

สัญญาเลขที่ RDG 5740013

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

แผนงานวิจัย

การยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ในภูมิภาคตะวันตก”

Improving Education Quality and Learning Creation
in the Western Region

คณะผู้วิจัย

รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา	หัวหน้าแผนงาน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพพร จันทรนำชู	หัวหน้าโครงการย่อย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิวินิต อรรถวุฒิกุล	หัวหน้าโครงการย่อย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพิน ศิริสัมพันธ์	หัวหน้าโครงการย่อย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประณัฐ กิจรุ่งเรือง	หัวหน้าโครงการย่อย
รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา	หัวหน้าโครงการย่อย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณวีร์ บุญคุ้ม	หัวหน้าโครงการย่อย

28 ธันวาคม 2558

สนับสนุนโดย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นของงานนี้เป็นของผู้วิจัย วช.-สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary)

1. ชื่อโครงการวิจัย

การยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ในภูมิภาคตะวันตก

1.1 ชื่อเรื่อง

Improving Education Quality and Learning Creation
in the Western Region

1.2 ชื่อหัวหน้าโครงการ

รศ.ดร.นรินทร์ สังข์รักษาและคณะ

1.3 ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย

ประจำปีงบประมาณ 2557

2. สรุปโครงการวิจัย

2. 1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง มุ่งพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกช่วงวัย แต่ในขณะที่การศึกษามุ่งเน้นให้มีการพัฒนาผู้เรียน แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในการประเมินจากหน่วยงาน/สถาบันต่างๆ เช่น สมามคมนาชาติเพื่อการประเมินสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา : IEA, องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา : OECD, สถาบันนานาชาติเพื่อการพัฒนาการจัดการ : IMD ซึ่งล้วนสรุปผลคุณภาพการศึกษาไปในทางเดียวกันว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในทุกระดับอยู่ในระดับต่ำมาก จึงเห็นได้ว่าคุณภาพการศึกษาไทย ถึงเวลาที่ต้องยกเครื่อง หรือต้องเปลี่ยนแปลงด้วยการกำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาทั้งระบบ แต่สิ่งสำคัญของต้นน้ำในฐานะครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องยกเครื่องใหม่ (Re-engineering) เป็นลำดับแรก สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การศึกษา พ.ศ.2556-2558 เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของประเทศไทย ตามนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล

จากที่กล่าวมา จะพบว่าปัญหาการศึกษาไทยในด้านคุณภาพการศึกษาที่สำคัญ มีองค์ประกอบตั้งแต่ ต้นน้ำ คือ ครูตั้งแต่หน่วยผลิต หน่วยใช้คือ โรงเรียน และปลายน้ำคือ ผู้เรียน ทั้งการศึกษาในระบบ ตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา และมีธยมศึกษา รวมถึงการศึกษานอกระบบ คือ การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ดังนั้นจึงได้มุ่งพัฒนาในด้านการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนานวัตกรรมที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ การสร้างเสริมศักยภาพอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยงให้กับนักศึกษาวิชาชีพครู การเสริมพลังให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจากงานประจำสู่การวิจัยในชั้นเรียน และการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ของครู กศน. ตำบล โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา ร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา ประกอบด้วย อาจารย์พี่เลี้ยง นักศึกษาวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ในมหาวิทยาลัย ครูและผู้เรียนตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา และมีธยมศึกษาในเขตพื้นที่ รวมถึงครูและผู้เรียนในศูนย์ กศน. ตำบลในภูมิภาคตะวันตก ประกอบด้วย 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี นครปฐม ราชบุรี และสุพรรณบุรี สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ โดย สถาบันการศึกษา และการศึกษานอกโรงเรียนมีอิสระเต็มที่ในการเลือกจุดเน้นของการยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ รวมทั้งการแสวงหายุทธศาสตร์และวิธีการต่างๆ ที่เหมาะสมกับบริบทของตนมาใช้ในการดำเนินการ จากโครงการย่อยดังกล่าวเพื่อสร้างต้นแบบสำหรับสังคม

แห่งการเรียนรู้และการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกาภิวัตน์ ทั้งยังเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษาของต้นน้ำ คือ “ครู” ซึ่งจะเป็นเข็มมุ่งให้ครูเกิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงจากครูสู่ผู้เรียน (ปลายน้ำ) ทั้งยังเป็นการเสริมฐานการเรียนรู้ที่สะท้อนไปสู่คุณภาพการศึกษาไทยได้อย่างยั่งยืน และผลลัพธ์สุดท้าย คือ การสร้างสรรค์การเรียนรู้สู่คุณภาพการศึกษาของผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์หรือมีพัฒนาการที่ดีขึ้นและนำไปสู่การยกระดับการศึกษาทั้งระบบ ทั้งยังเป็นการเตรียมความพร้อมในการรองรับสู่ประชาคมอาเซียนในต้นปี 2559

2.2 วัตถุประสงค์หลักของแผนงานวิจัย

เพื่อศึกษา วิเคราะห์ ผลการดำเนินงานของสถานศึกษา มหาวิทยาลัยและศูนย์ กศน. ตำบลในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้

1. เพื่อศึกษารูปแบบในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ของสถานศึกษา มหาวิทยาลัยและศูนย์ กศน. ตำบล ที่ร่วมวิจัยในมิติเกี่ยวกับบุคคล ได้แก่ อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง นักศึกษาวิชาชีพรู ครู ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ครูและผู้เรียนในศูนย์ กศน. ตำบล และในมิติเกี่ยวกับงาน ได้แก่ คุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร นวัตกรรมที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยงให้เป็นพี่ที่ปรึกษาแนะนำนักศึกษาครู การเสริมพลังให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจากงานประจำสู่การวิจัยในชั้นเรียน และกิจกรรมการเรียนรู้ของครู กศน.ตำบล ในการพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน

2. เพื่อหาข้อเสนอแนวทางการยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ โดยการจัดประชุมเสวนาสังเคราะห์ปัญหา (Seminar Forum)

2.3 ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้สังเคราะห์จากโครงการย่อยทั้ง 6 โครงการ ที่มีวิทยาการวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม รวมถึงการประชุมเสวนาแนวทางการพัฒนาการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ ในขณะที่แผนงานหรือชุดโครงการดำเนินการสังเคราะห์งานวิจัยด้วยวิธีปริทัศน์แบบพรรณนา (Narrative Review) ที่เป็นการสรุปเชิงเนื้อหาเกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษา โดยวิธีการบรรยายและการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

หน่วยการวิเคราะห์

แผนงานหรือชุดโครงการนี้ เป็นการสังเคราะห์งานจากโครงการย่อย 6 โครงการ และการประชุมเสวนาเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ มีหน่วยการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ในการวิจัยครั้งนี้เป็น อาจารย์นิเทศและอาจารย์พี่เลี้ยง รวมถึงนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ผู้บริหารครู นักเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา และเทศบาล สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น และครูและผู้เรียนในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลของภูมิภาคตะวันตก 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี นครปฐม ราชบุรี และสุพรรณบุรี สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์

2.4 ผลการวิจัย

โครงการย่อยที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

1. การศึกษารูปแบบเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก 1.1 ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตกในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ด้านผู้บริหาร ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านเครือข่ายทางการศึกษา 1.2 ระดับคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพ รองลงมาคือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ด้านทักษะการทำงาน ด้านความรู้และทักษะตามหลักสูตร ด้านทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และด้านความสามารถในการคิด

2. ปัจจัยเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก 2.1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกคู่ โดยเป็นความสัมพันธ์ทางบวก และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.399 ถึง 0.790 2.2 ปัจจัยเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก พบว่า ตัวแปรในโมเดลมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของสมการโครงสร้างตัวแปรสังเกตได้ของการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ในภูมิภาคตะวันตก พบว่า ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรสุขภาวะที่ดีและสุนทรียภาพได้ร้อยละ 66.40 ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ได้ร้อยละ 53.90 ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ร้อยละ 75.1 ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความสามารถในการคิดได้ร้อยละ 78.80 ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความรู้และทักษะพื้นฐานตามหลักสูตรได้ร้อยละ 64.80 และตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรทักษะการทำงานร้อยละ 73.80

3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ทักษะด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรม 2) ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 3) ทักษะด้านภาษาและการสื่อสาร และ 4) ทักษะความพร้อมทางอาชีพ

4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

ผลดีจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. การทบทวนความรู้ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ที่จะเรียน ทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมและพื้นฐานในการเรียนรู้ มีความสนใจในเนื้อหาวิชา

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การตั้งคำถามที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาทักษะการคิด

3. กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนมีความสนใจและฝึกทักษะการคิด เช่น วิชาวิทยาศาสตร์ ที่ตั้งคำถามในลักษณะที่กระตุ้นให้เด็กคิด ปฏิบัติทดลอง
4. กิจกรรมการเรียนรู้สร้างการมีส่วนร่วมของผู้เรียน หลังจากให้ผู้เรียนเรียนรู้ไปสักระยะ ผู้เรียน จะแสดงความคิดเห็นเป็นของตนเอง ครูผู้สอนอาจใช้เป็นชุดคำถามการเรียนรู้เข้ามา โดยจะมีใบงานเป็นกลุ่มไว้ ให้ผู้เรียน แล้วแบ่งผู้เรียนให้เข้ามาศึกษาที่ละกลุ่ม
5. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้ครูผู้สอนสามารถพัฒนาวิธีการสอน มีรูปแบบการสอนหลากหลายวิธี ทั้งการสอนในห้องเรียน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากสิ่งที่อยู่รอบตัว
6. กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการสร้างทักษะการคิด สามารถทำให้ผู้สอนเน้นในประเด็นที่ผู้เรียน ยังไม่เข้าใจ และมีวิธีการแก้ไขปัญหาที่หลากหลาย
7. ผู้เรียนสามารถกำหนดสถานการณ์ของปัญหา ค้นหาข้อมูลที่ใช้ในการแก้ปัญหา ตรวจสอบ ความถูกต้องของข้อมูล และสามารถเลือกวิธีการแสวงหาความรู้ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์
8. ผู้เรียนมีความร่วมมือกันในการปรึกษา สามารถประเมินผลลัพธ์จากทักษะการแสวงหา ความรู้ และบรรลุเป้าหมายของการแสวงหาความรู้
9. ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ในการหาวิธีการแก้ไขปัญหาได้หลายวิธี โดย การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการแสวงหาความรู้และได้ข้อมูลที่ต้องการ
10. ผู้เรียนสามารถเข้าใจและสามารถทำแบบฝึกทักษะได้ถูกต้องมากขึ้น จากการฝึกทักษะการ แสวงหาความรู้ด้วยตนเองในเรื่องเดียวกัน

โครงการย่อยที่ 2 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะการบูรณาการ การสอนอย่างสร้างสรรค์ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครูวิชาชีพ

1. องค์ประกอบของการส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ อย่างสร้างสรรค์ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 4 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การปรับเปลี่ยนสถานศึกษา (Academy Transformation) จุดมุ่งหมายของการพัฒนาสถานศึกษาครั้งนี้ต้องการที่จะส่งเสริมให้บุคลากรภายในสถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการอย่างสร้างสรรค์ด้วย ICT กันอย่างทั่วถึง ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ร่วมกัน (Shared Vision) 2) กลยุทธ์สถานศึกษา (Academy Strategy) 3) วัฒนธรรมสถานศึกษา (Academy Cultural) 4) โครงสร้างสถานศึกษา (Academy Structure) งานบริหารจัดการ งานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร งานนวัตกรรมการศึกษา งานบริการและซ่อมบำรุง

องค์ประกอบที่ 2 การเตรียมสิ่งแวดล้อมสร้างสรรค์ (Creative Environment Preparation) 1.สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางด้านกายภาพ (Physical Environment) ได้แก่ การวางแผนงบประมาณ และจัดสรรเงินสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน การสนับสนุนและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีคุณภาพ สนับสนุนและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านฐานข้อมูล/สารสนเทศ สนับสนุนให้มีโครงสร้างพื้นฐานด้าน ICT สนับสนุนให้มีการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เป็นแหล่งทรัพยากรทางการเรียน 2. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางด้านจิตวิทยา (Psychological Environment) ปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบวิธีการปฏิบัติงานประจำวัน จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีบรรยากาศที่อบอุ่น จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรภายใน

สถานศึกษาอย่างมีความสุข สร้างเสริมคุณลักษณะของบุคลากรให้มีพฤติกรรมการแสดงออกโดยการนำเสนอหรือแสดงความสำเร็จ มีมาตรฐานการปฏิบัติในการจัดทำแผนการสอน กิจกรรมการสอน

องค์ประกอบที่ 3 การพัฒนาครูมืออาชีพ (Teacher Professional Development)

ความสำเร็จจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการอย่างสร้างสรรค์ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทำให้ครูผู้สอนเกิดผลสัมฤทธิ์ 4 ด้าน ได้แก่ ความรู้ ทักษะ เจตคติ และนวัตกรรมสร้างสรรค์

องค์ประกอบที่ 4 การนิเทศติดตามอย่างสร้างสรรค์ (Creatively Supervision) กระบวนการประเมินคุณภาพสถานศึกษา และการประเมินการปฏิบัติงานของครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้การนิเทศติดตาม และประเมินผลควรมุ่งเน้นการปฏิบัติงานของครูผู้สอนที่มีการบูรณาการจัดการเรียนการสอนด้วย ICT ที่ส่งผลต่อเป้าหมายการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เน้นที่องค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่เกิดกับตัวผู้เรียน 2 ด้าน ได้แก่ ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information, and Media Literacy) และทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy)

2. กระบวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการอย่างสร้างสรรค์ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ตระหนักรู้ เลือกสรรเท่าทัน ICT: ICT Literacy ขั้นตอนที่ 2 รอบรู้ เชี่ยวชาญ ชำนาญ ICT: ICT Expertise ขั้นตอนที่ 3 ออกแบบผลงานบูรณาการสร้างสรรค์ : ICT Creativity และ ขั้นตอนที่ 4 นิเทศติดตามชี้แนะประเมินผล : ICT Evaluation

โครงการย่อยที่ 3 การวิจัยและพัฒนาารูปแบบนวัตกรรมที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาวิชาชีพของครูในภูมิภาคตะวันตก

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาารูปแบบนวัตกรรมที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาวิชาชีพของครู ใช้แนวคิดการเรียนรู้ 3 แนวคิด ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้ กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participation Theory) และแนวคิดปัญญาศึกษาเป็น “หลักจิตตปัญญา 7” ทั้งสามแนวคิดนี้จะใช้ร่วมกันในทุกองค์ประกอบการพัฒนา และจากการศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์พบว่า ครูมีความต้องการในการพัฒนานตนเอง โดยใช้สื่อที่มีอยู่แล้ว มาพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน

2. ผลการพัฒนาารูปแบบนวัตกรรมที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาวิชาชีพของครูในภูมิภาคตะวันตก รูปแบบนวัตกรรมที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาวิชาชีพของครูในภูมิภาคตะวันตก (PD³CE Model) มีองค์ประกอบของรูปแบบ คือ องค์ประกอบเชิงหลักการ วัตถุประสงค์ องค์ประกอบกระบวนการจัดการเรียนการสอน องค์ประกอบเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ซึ่งมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนของรูปแบบมี 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 รับรู้ (Perceive) ขั้นที่ 2 พัฒนา (Develop) ขั้นที่ 3 ออกแบบ (Design) ขั้นที่ 4 จัดกิจกรรม (Do) ขั้นที่ 5 วิพากษ์วิจารณ์สะท้อนคิด (Criticize) และขั้นที่ 6 ประเมินผล (Evaluate) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนจากผู้เชี่ยวชาญ 7 คน ได้ค่าความเหมาะสม/สอดคล้องเชิงความเป็นไปได้ของรูปแบบนวัตกรรมที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ และได้ค่าความเหมาะสม/ความสอดคล้องของรูปแบบนวัตกรรมที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ ซึ่งแสดงว่ารูปแบบนวัตกรรมที่

สร้างสรรค์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาวิชาชีพของครูในภูมิภาคตะวันตกที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม สอดคล้องเชิงโครงสร้าง สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาต่อไปได้

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบนวัตกรรมที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาวิชาชีพของครูในภูมิภาคตะวันตก

สำหรับโรงเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา ครูผู้สอนโรงเรียนวัดนางวัง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ได้ร่วมมือกันออกแบบรูปแบบการเรียนการสอน (2R3C) มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) R (Reflexive) 2) C (Construction) 3) C (Communicate) 4) R (Reflection) และ 5) C (Consent) และจากการที่ครูผู้สอนนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ทดลองกับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดนางวัง พบว่า คะแนนผลการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โดยใช้รูปแบบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน

สำหรับโรงเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา ครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมฐานบินกำแพงแสน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ได้ร่วมมือกันออกแบบรูปแบบนวัตกรรมที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ (PAR2C) เน้นการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ทั้งหมด 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) (Preparation) การเตรียมความพร้อม 2) (Awareness) การตระหนักรู้ 3) (Reflection) การสะท้อนความคิด 4) (Construction) การสร้างองค์ความรู้ และ 5) (Crystallization) การตกผลึก และจากการที่ครูผู้สอนนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ทดลองกับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมฐานบินกำแพงแสน พบว่า คะแนนผลการเรียนรู้ เรื่องเศรษฐศาสตร์น่ารู้ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน

ความพึงพอใจของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

4. ผลการประเมินรูปแบบนวัตกรรมที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาวิชาชีพของครูในภูมิภาคตะวันตก พบว่า ครูประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก และผลจากการถอดบทเรียนจากครูผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 2 แห่งตามประเด็นที่คณะผู้วิจัยได้กำหนดไว้ ให้ครูผู้สอนวิเคราะห์เงื่อนไขปัจจัยให้ครอบคลุมตั้งแต่เริ่ม ระหว่างและเมื่อสิ้นสุดโครงการครูผู้สอนได้เรียนรู้สิ่งใดจากโครงการนี้ และครูผู้สอนมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่จะทำให้โครงการสำเร็จคือ ผู้บริหารโรงเรียน จะต้องเป็นผู้ที่เห็นความสำคัญของการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมที่สร้างสรรค์การเรียนรู้

โครงการย่อยที่ 4 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมศักยภาพอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเป็นที่ปรึกษาแนะนำนักศึกษาวิชาชีพครู

1. ผลการศึกษาวเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน สภาพการณ์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความต้องการจำเป็นในการสร้างเสริมศักยภาพอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง ในประเด็นความจำเป็นในการกำหนดนโยบายการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการคัดเลือกพี่เลี้ยงทางวิชาการ ด้านการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของพี่เลี้ยงทางวิชาการ ด้านกระบวนการเป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการ และด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถของพี่เลี้ยงทางวิชาการ ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างศักยภาพอาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์พี่เลี้ยงเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า ความเหมาะสมเป็นไปได้และคุณภาพของรูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ด้าน

วัตถุประสงค์ของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด และเป็นลำดับสูงสุด และด้านเงื่อนไขของการนำรูปแบบไปใช้ อยู่ในระดับมาก โดยเป็นลำดับต่ำที่สุด

2. ผลการออกแบบและพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมศักยภาพอาจารย์นิเทศและอาจารย์พี่เลี้ยง

รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีชื่อว่า รูปแบบการสร้างเสริมศักยภาพอาจารย์นิเทศและอาจารย์ พี่เลี้ยง เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มีองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ คือ ชื่อรูปแบบ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการของรูปแบบ เงื่อนไขของการนำรูปแบบไปใช้ และผลที่เกิดขึ้นตามรูปแบบ ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และคุณภาพของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ความเหมาะสมเป็นไปได้ และคุณภาพของรูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ ด้านวัตถุประสงค์ของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด และเป็นลำดับสูงสุด และด้านเงื่อนไขของการนำรูปแบบไปใช้อยู่ในระดับมาก โดยเป็นลำดับต่ำที่สุด

3. ผลการทดลองใช้และศึกษาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ของรูปแบบการสร้างเสริมศักยภาพอาจารย์นิเทศและอาจารย์พี่เลี้ยง 1) ผลการประเมินความสามารถด้านการเป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ผลการประเมินความสามารถด้านการจัดประสบการณ์/จัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูก่อนและหลังการทดลอง 2.1 การประเมินโดยพี่เลี้ยงทางวิชาการ ความสามารถในการจัดประสบการณ์/จัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครู ก่อน และหลังการทดลอง จากการประเมินของอาจารย์นิเทศและอาจารย์พี่เลี้ยง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2.2 การประเมินตนเองของนักศึกษาวิชาชีพครู ความสามารถในการจัดประสบการณ์/จัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครู ก่อน และหลังการทดลอง จากความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) การประเมินความพึงพอใจของพี่เลี้ยงทางวิชาการที่มีต่อการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพอาจารย์นิเทศ และอาจารย์พี่เลี้ยงเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ภาพรวมทุกด้านพี่เลี้ยงทางวิชาการ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของพี่เลี้ยงทางวิชาการ และ ลำดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านกระบวนการปฏิบัติการเป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการ 4) การประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพอาจารย์นิเทศ และอาจารย์พี่เลี้ยงเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ภาพรวมทุกด้านนักศึกษาวิชาชีพครู มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของพี่เลี้ยงทางวิชาการ และ ลำดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านกระบวนการเป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการ

4. การประเมินผล ปรับปรุงรูปแบบ และถอดบทเรียนการเป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู

การประเมินประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ของรูปแบบ ผลการทดลองใช้และศึกษาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ของรูปแบบ พบว่า 1) ความสามารถในการเป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูของอาจารย์นิเทศ และอาจารย์พี่เลี้ยงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ความสามารถในการจัดประสบการณ์/จัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ความสามารถในการจัดประสบการณ์/จัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูก่อนและหลังการทดลอง จากการประเมินความสามารถตนเองของนักศึกษาวิชาชีพครู มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ความพึงพอใจของพี่เลี้ยงทางวิชาการที่มีต่อการใช้รูปแบบการสร้างเสริมศักยภาพอาจารย์นิเทศและอาจารย์พี่เลี้ยงเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู จากการ

ประเมินของอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง พบว่า ภาพรวมทุกด้านที่เลี้ยงทางวิชาการมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด 5) ความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อการใช้รูปแบบการสร้างเสริมศักยภาพอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยงเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู จากการประเมินของนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า ภาพรวมทุกด้านนักศึกษาวิชาชีพครู มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินเพื่อรับรองรูปแบบโดยพี่เลี้ยงทางวิชาการต้นแบบ จากการประชุมพี่เลี้ยงทางวิชาการต้นแบบ พบว่า คุณภาพของรูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ด้านผลที่เกิดขึ้นตามรูปแบบ อยู่ในลำดับสูงสุด รองลงมาคือ ด้านหลักการของรูปแบบวัตถุประสงค์ของรูปแบบ และด้านกระบวนการของรูปแบบ ผลการถอดบทเรียน การเป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู เกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีในการเป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู ที่เกิดขึ้นระหว่างการใช้รูปแบบ ซึ่งสามารถสังเคราะห์คุณลักษณะร่วมของพี่เลี้ยงทางวิชาการ ที่ประกอบด้วยด้านภาพลักษณ์ (Appearance) ของพี่เลี้ยงทางวิชาการกิจลักษณะ (Performance) ของพี่เลี้ยงทางวิชาการ และศักยภาพ (Potential) ของพี่เลี้ยงทางวิชาการ

โครงการย่อยที่ 5 การวิจัยและพัฒนาเพื่อเสริมพลังให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจากงานประจำสู่การวิจัยในชั้นเรียนด้วยการสร้างสรรค์คุณภาพวิชาการและความก้าวหน้าในวิชาชีพ

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการ

สภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในภาคตะวันตก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่สูงที่สุด คือ ความมุ่งมั่นและความพึงพอใจต่อวิชาชีพครูอยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านสภาพการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก และด้านที่ต่ำที่สุด คือ การพัฒนาตนเอง อยู่ในระดับมาก **ด้านความพึงพอใจต่อวิชาชีพครู** อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่สูงที่สุด คือ มีความพึงพอใจในวิชาชีพความเป็นครูอยู่ในระดับมาก รองลงมาข้อ มีความมุ่งมั่นในการเป็นครู/ผู้สอนทั้งชีวิตอยู่ในระดับมาก และข้อต่ำสุด คือ ภาพรวมคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนของท่านมีปัญหาอยู่ในระดับมาก **ด้านสภาพการจัดการเรียนการสอน** อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่สูงที่สุด คือ ต้องการแก้ไขปัญหาการศึกษาของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก รองลงมาข้อ ทุ่มเทการทำงานในวิชาชีพอย่างสม่ำเสมออยู่ในระดับมาก และข้อต่ำสุด คือ มีภาระงานประจำในการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก **ด้านการพัฒนาตนเอง** อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่สูงที่สุด คือ ต้องการการเสริมพลังเพื่อการสร้างสรรค์การเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก รองลงมาข้อ ต้องการพัฒนาตนเองในการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมฐานความรู้ อยู่ในระดับมาก และข้อต่ำสุด คือ มีแผนในการศึกษาต่อเพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก **ส่วนความต้องการในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจากงานประจำสู่การวิจัยในชั้นเรียน** พบว่า แนวคิดการพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย ความถี่สูงสุด คือ ต้องการแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมในการทำวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของงานประจำ รวมทั้งการพัฒนาการเรียนการสอน จนนำไปสู่ประโยชน์ของผู้เรียน และครูผู้สอน ร้อยละ 51.43 รองลงมา งานวิจัยที่สอดคล้องและแก้ปัญหาได้ และให้ผู้เรียนเข้าใจปฏิบัติได้เอง ร้อยละ 42.86 ความต้องการด้านระเบียบวิจัยในชั้นเรียน คือ ต้องการมีเอกสารไว้ศึกษา ร้อยละ 71.43 รองลงมา ต้องการให้บทวนฝึกปฏิบัติไปด้วยกัน และช่วยดูงานที่ทำ ร้อยละ 48.57 ความต้องการด้านนวัตกรรมการศึกษา คือ การสร้างเครื่องมือในการแก้ปัญหาทำอย่างไร เช่น สอนให้เด็กคิด ต้องพัฒนานวัตกรรมอะไร อย่างไร ร้อยละ 34.28 รองลงมา การผลิตสื่อต่างๆ ร้อยละ 28.57 ความต้องการด้านการ

เขียนรายงาน คือ ต้องการตัวอย่างหรือหากเป็นไปได้ควรทำ ดัชนีเค้าโครง เกี่ยวกับการเขียนงานวิจัย ร้อยละ 80.00 รองลงมา ต้องการให้การเขียนรายงานแบบสั้นๆง่ายๆ ร้อยละ 54.28

2. ร่างรูปแบบและการรับรองรูปแบบ

2.1 องค์ประกอบของรูปแบบการเสริมพลังให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง จากงานประจำสู่การวิจัยในชั้นเรียน เพื่อสร้างสรรค์คุณภาพของผลงานและความก้าวหน้าในวิชาชีพ คณะผู้วิจัยได้รูปแบบใช้ชื่อว่า “EDU-WESTERN Model” มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) Effort - E (ความอุตสาหะ) 2) Driving Forces -D (แรงขับ/พลังภายใน) 3) Universal-U (ความเป็นสากล) 4) Wealthy Intelligence- W (ความมีสติปัญญา) 5) Effectiveness to Learner -E (ประสิทธิผลสู่ผู้เรียน) 6) Self-developing-S (การพัฒนาตนเอง) 7) Technology-T (เทคโนโลยี) 8) Empowering-E (การเสริมพลังอำนาจ) 9) Responding-R (การตอบสนองต่อ R to R) และ 10) Networking-N (เครือข่ายวิชาการ) ซึ่งมีองค์ประกอบร่วม ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ความสามารถในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นการพัฒนาทักษะ/ความสามารถของครูในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทั้งการเรียนรู้ การลงมือปฏิบัติ การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และการมีพี่เลี้ยงหนุนเนื่อง (Coaching) **องค์ประกอบที่ 2 กิจกรรมการพัฒนาตนเองตลอดเวลา** เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในการเรียนการสอนของครูสู่ผู้เรียน ซึ่งต้องมีกิจกรรมในการปฏิบัติงานประจำสู่การวิจัย (R to R) ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์ผลงานวิชาการ **องค์ประกอบที่ 3 ชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์** ที่ประกอบด้วย พี่เลี้ยงหนุนเนื่อง และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มครู เพื่อนร่วมงาน และผู้เรียนให้เกิดเป็นชุมชนการเรียนรู้ ที่สามารถพัฒนาไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ **องค์ประกอบที่ 4 ปัจจัยเอื้อ (ภายใน)** เป็นองค์ประกอบที่เอื้อให้เกิดผลสำเร็จจากปัจจัยภายในตนเอง ได้แก่ การมีไฟในตัว (Passionate) แรงจูงใจในใจ สัมฤทธิ์ การเรียนรู้จากการปฏิบัติ การเรียนรู้ด้วยตนเอง และ ความรับผิดชอบต่อตนเอง **องค์ประกอบที่ 5 ปัจจัยสนับสนุน (ภายนอก)** เป็นองค์ประกอบที่สนับสนุนให้เกิดความสำเร็จจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ครอบครัว และการสนับสนุนจากสังคม

2.2 การรับรองโดยการตรวจสอบ ใช้การจัดประชุมสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 5 คน เพื่อรับรองรูปแบบฯ ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการเสริมพลังให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจากงานประจำสู่การวิจัยในชั้นเรียนในภาพรวม อยู่ในระดับมาก

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบ 3.1 การจัดอบรมเพื่อเสริมพลังให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจากงานประจำสู่การวิจัยในชั้นเรียน 1) การทดสอบความรู้ ในภาพรวมของ 4 โรงเรียน พบว่า คะแนนก่อนการอบรม (Pre-test) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=10.88, S.D.=1.766$) (43.52 %) และหลังการอบรมได้ทดสอบหลังการอบรม (Post-test) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=18.66, S.D.=2.678$) (74.64 %) จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน ส่วนผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนการอบรมและหลังการอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) การประเมินผลความรู้ ความสามารถและการปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน การประเมินความรู้ ความสามารถและการปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนในภาคตะวันตก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) การประเมินผลคุณภาพการปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน การประเมินคุณภาพการปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนในภาพรวมของ 4 โรงเรียนในภาคตะวันตก ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณารายหัวข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับดีมาก อันดับสูงสุด คือ วัตถุประสงค์ของการวิจัยมีความสอดคล้องกับชื่อเรื่องและปัญหาวิจัย รองลงมา ชื่อเรื่องมีความครอบคลุมกับการวิจัย และข้อต่ำที่สุด การเขียนรายงานการวิจัยในภาพรวมมีความชัดเจน

4.ผลการพัฒนา (Development : D₂) เป็นการประเมินผล (Evaluation : E) ความพึงพอใจของครู และถอดบทเรียน 4.1 ความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการเสริมพลังให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องของครู ในภาพรวม 4 โรงเรียน อยู่ในระดับมาก 4.2 ผลการถอดบทเรียน พบว่า 1.การใช้ประโยชน์จากโครงการวิจัย 1) การวิจัย ใช้ในการทำวิจัยในชั้นเรียน การพัฒนากระบวนการทำวิจัยที่สามารถทำให้เห็นข้อบกพร่อง/จุดที่สมควรได้รับการแก้ไข หรือจุดที่ควรส่งเสริม เพื่อนำไปปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอน 2) การพัฒนาตนเองและงาน เกิดการพัฒนาตนเองในการทำงาน หน้าที่การสอนและการบริหารจัดการห้องเรียน รวมถึงการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน นำความรู้ ขั้นตอน วิธีการในการทำวิจัยไปพัฒนาการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน 3) การเรียนการสอน มีพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและการทำวิจัย เพื่อแก้ปัญหาในการเรียนการสอน ใช้แก้ปัญหาผู้เรียน เพื่อนำไปสู่การพัฒนา แก้ไขปัญหาสิ่งที่พบเจอในระหว่างการเรียนการสอน สามารถนำไปใช้ประโยชน์ คือ พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ 4) นวัตกรรม มีการทำนวัตกรรมในงานวิจัย ใช้ในการพัฒนาแบบฝึกทักษะที่ใช้ในการเรียนการสอน นำมาจัดเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้เพิ่มเติมในวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี 5) คุณภาพการสอน ใช้แก้ปัญหาของผู้เรียน และสามารถนำมาพัฒนาคุณภาพการสอนให้ดียิ่งขึ้น แก้ไขปัญหาการใช้พลังงานอย่างไม่รู้คุณค่าและประหยัด ใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ให้มีการพัฒนาดีขึ้น 6) พัฒนาความคิดผู้เรียน ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

โครงการย่อยที่ 6 การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของครูศูนย์การศึกษาครอบครัวและ
การศึกษาตามอัธยาศัยตำบล ในภูมิภาคตะวันตกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน

1. สภาพการเรียนรู้ของครู กศน.ตำบลในภูมิภาคตะวันตก พบว่า ในการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนครู กศน.ตำบล 1 คนทำหน้าที่หลักในการจัดการเรียนการสอนทั้ง 3 ระดับคือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยหลักสูตรที่ใช้เป็นหลักสูตรแกนกลางที่กำหนดโดยส่วนกลาง มีรายวิชาที่สอนหลายรายวิชา ครูจึงใช้การบูรณาการรายวิชาต่าง ๆ ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูทำหน้าที่คอยให้ความช่วยเหลือ แนะนำ สนับสนุน โดยเน้นให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน และร่วมลงมือปฏิบัติ ส่วนการประเมินผลใช้วิธีการประเมินจากการสอบและจากผลงานหรือชิ้นงาน สำหรับปัญหาในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ของครู กศน.ตำบล ผลจากการศึกษาพบว่า มีทั้งปัญหาเกี่ยวกับตัวครู หลักสูตร และผู้เรียน กล่าวคือ ครู 1 คนสอนหลายรายวิชา และสอนเด็กหลายกลุ่ม บางรายวิชาครูขาดประสบการณ์ในการสอน เนื่องจากมีวุฒิการศึกษาไม่ตรงกับรายวิชาที่สอน เนื้อหาที่กำหนดให้เรียนมีมากเกินไป (เรียนเป็นรายวิชา) ผู้เรียนบางคนไม่มีเวลามาเรียนหรือร่วมกิจกรรม เพราะต้องประกอบอาชีพ และข้อสอบบางรายวิชายากเกินไป

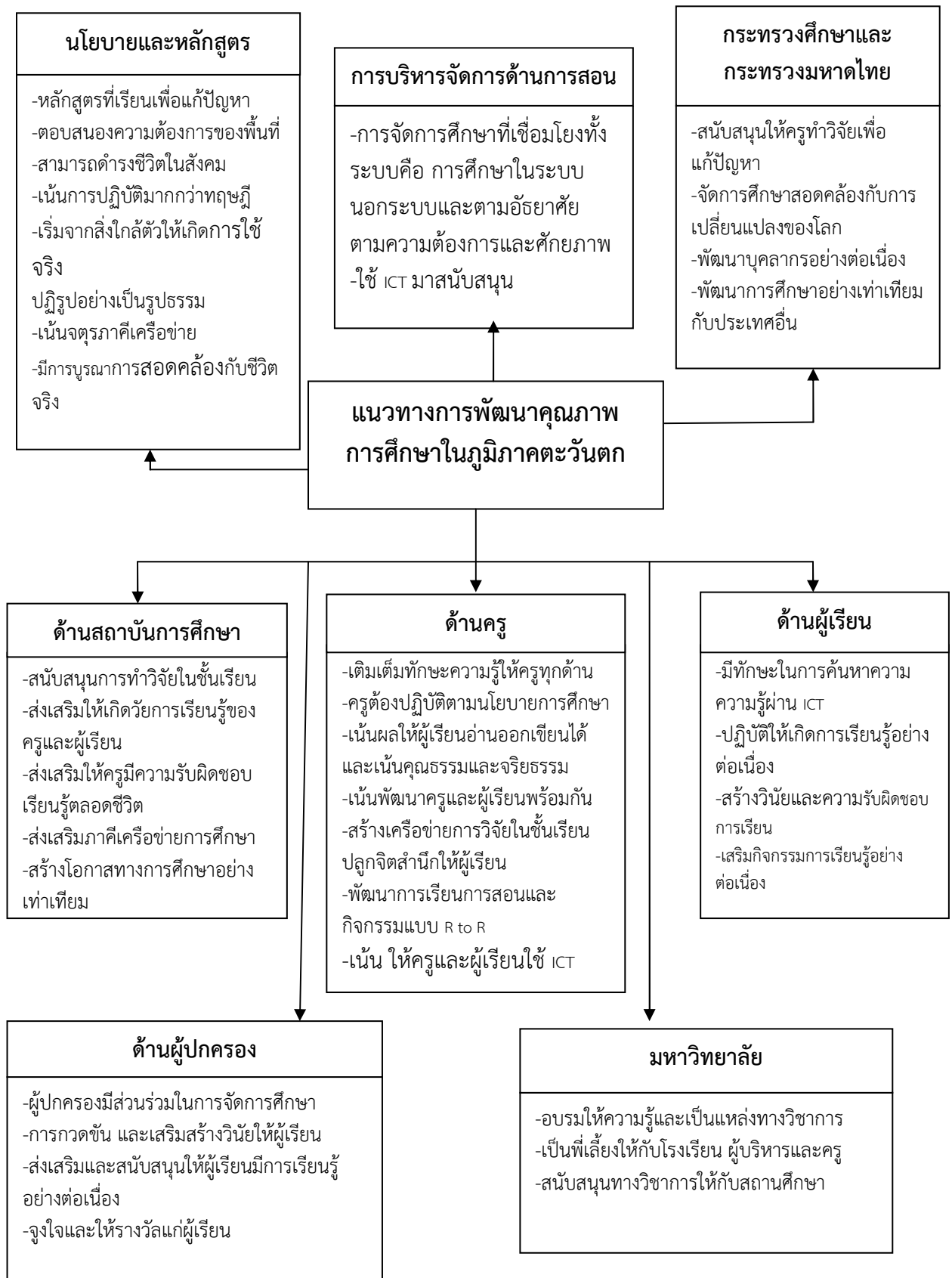
2. รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของครู กศน.ตำบลในภูมิภาคตะวันตกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนที่สร้างและพัฒนาขึ้นคือ “รูปแบบพื้นที่ว่างแห่งการเรียนรู้ (SPACE OF Happiness Model)” ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ 3 ปัจจัยความสำเร็จ และ 4 ขั้นตอนการดำเนินการ องค์ประกอบทั้ง 8 องค์ประกอบได้แก่ 1) การคิดที่นำไปสู่ความยั่งยืน (Sustainability: S) 2) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ (Participation: P) 3) การมีเป้าหมายในการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตน (A: Aim) 4) การคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) 5) การประยุกต์ใช้ความรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Efficiency Economy) 6) การให้โอกาส (Opportunity) 7) การมีสัมพันธภาพที่ดีในการเรียนรู้ (Friendship) และ 8) การเรียนรู้

(Learning) โดยมีปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จคือ 1) การตระหนักถึงคุณค่า (Value Awareness) 2) การพึ่งพาตนเอง (Self Reliance) และ 3) การมีส่วนร่วม (Participation) และการนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู กศน.ตำบลเพื่อพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนไปใช้ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ 1) ประชุมวางแผน เพื่อจัดทำแผนการสอนที่ส่งเสริมการคิดเป็นของผู้เรียน 2) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างครูผู้สอน นักวิชาการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน และ 4) ประเมินผลและเสนอแนะแนวทางพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเป็นของผู้เรียน

3. แนวทางพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู กศน.ตำบลในภูมิภาคตะวันตกเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดของผู้เรียน ผลจากการศึกษาพบว่า ควรมีการพัฒนาทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวครูผู้สอน หลักสูตร วิธีการวัดและประเมินผล เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการและความแตกต่างของผู้เรียน กล่าวคือ ในระดับนโยบาย ควรมีการทบทวนและปรับปรุงหลักสูตรของ กศน. เพื่อกำหนดรายวิชาเรียนให้เหมาะสม และให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามสภาพจริง ควรกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นครู กศน.ตำบลเพื่อให้ครูมีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนได้ และควรให้ครูมีบทบาทในการวัดผลการเรียนการสอนมากขึ้น ให้ครูผู้สอนเป็นผู้ออกข้อสอบวัดผลการเรียนรู้เพื่อให้เป็นไปตามหลักการวัดผลมากขึ้น

จากการนำเสนอผลการวิจัยทั้ง 6 โครงการและประชุมข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ สามารถสังเคราะห์เป็นผังภูมิที่ 1-2 ได้ดังนี้

(ฎ)

แผนภูมิที่ 1 แสดงแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภูมิภาคตะวันตก

แผนภูมิที่ 2 แสดงแนวทางการสร้างสรรค์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในภูมิภาคตะวันตก

ข้อเสนอแนะของแผนงานการวิจัย

คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการวิจัยแบ่งเป็น 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และ 2) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัญหาจากความเหลื่อมล้ำด้านต่างๆ ในระบบการจัดการการศึกษา ที่รัฐให้ความสำคัญกับการศึกษาในระบบมากกว่าศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการ จึงควรปฏิรูปการศึกษาโดยให้ความสำคัญกับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม และความเท่าเทียม ให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับคนชาย

ขอบ คนด้อยโอกาส คนยากจนในระบบการศึกษา คนชายขอบ รวมถึงคนในสังคมพหุวัฒนธรรม (Multi-culture)

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า การกำหนดมาตรฐานการศึกษาที่เน้นการทดสอบเป็นหลัก ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงมหาดไทย จึงควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนาระบบการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ตามมาตรฐานการศึกษาที่หลากหลาย รอบด้านสอดคล้องกับบริบทของชุมชน/ท้องถิ่นนั้นๆ

3. จากผลการวิจัยที่พบว่า การพัฒนาระบบครูให้มีคุณภาพ เป็นปัญหาที่สำคัญของระบบการศึกษา ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทยและ สำนักงานเขตพื้นที่ประถมและมัธยมศึกษา กองการศึกษา ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ควรส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาครูผู้สอน และครู กศน. ในด้านการ นิเทศก์ Coaching ครูพี่เลี้ยง การพัฒนาครู ICT การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ และ R to R สร้างครุนักวิจัย (Research Teacher) เพื่อสร้างความรับผิดชอบ (Accountability) ในระบบการจัดการศึกษาของครูและ ผู้เรียน รวมถึงนาร่องการสร้างสรรคการเรียนรู้ของครูสู่ผู้เรียนในช่วงกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” เสริมสร้างให้ครูเป็น Coacher และสร้างครุนักวิจัย

4. จากผลการวิจัยที่พบว่า ควรมีการปฏิรูประบบการจัดการศึกษาทั้งระบบในด้านการปฏิรูประบบ การเงินเพื่อการศึกษา การปฏิรูปหลักสูตร สื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยี การปฏิรูประบบการพัฒนาคุณภาพ ครู การปฏิรูประบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษา การปฏิรูประบบการวัดและประเมินผลการเรียน และการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกระดับควรคืน โรงเรียนสู่ชุมชน ให้ชุมชน/ท้องถิ่นเป็นผู้จัดการศึกษา โดยเฉพาะการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนและ การศึกษาตามอัธยาศัย และมุ่งเน้นการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งต้องยกเครื่องใหม่เพื่อการปฏิรูปการศึกษา (Re-engineering for Educational Reform)

5. จากผลการวิจัยที่ได้แนวทางการสร้างสรรคการเรียนรู้ ทั้งในด้านนโยบาย ระดับการศึกษา และ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกระดับ เครือข่ายการศึกษา ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทุกระดับ กระทรวงมหาดไทยควรมีการเชื่อมโยงบูรณาการให้สถาบันการศึกษาเป็นชุมชนการเรียนรู้วิชาการ ในด้านการศึกษา และมีภาคีเครือข่ายวิชาการ

6. กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกระดับ และกรมส่งเสริมการปกครองส่วน ท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ควรมีการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบโรงเรียนและ การศึกษาตามอัธยาศัย ให้เหมาะสมสุขภาวะของคนไทย เป็นการศึกษาเพื่อคนทั้งมวล (Education for All) และ All People for Learning

7. กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกระดับ และกรมส่งเสริมการปกครอง ส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ควรมีการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ให้ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Knowledge-based Society) และสังคมแห่ง ปัญญา (Intelligence-based Society) จากชุมชนการเรียนรู้วิชาการ (Professional Learning Community : PLC) ให้ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Knowledge-based Society) และสังคมแห่งปัญญา (Intelligence-based Society)

8. จากผลการวิจัยของโครงการย่อย ที่ได้รูปแบบการพัฒนาเพื่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาและ สร้างสรรคการเรียนรู้ ที่ประกอบด้วย 6 โครงการย่อย ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงมหาดไทย และสถาบันการศึกษาควรนำรูปแบบที่ได้ ได้แก่ หลักสูตร คู่มือ กิจกรรม ไปดำเนินการทดลองขยายผล และขยายพื้นที่ในสถาบันการศึกษาในภูมิภาคตะวันตกหรือทั้งประเทศให้เกิดการพัฒนาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ตลอดชีวิตมากขึ้น

9. จากผลการวิจัยที่ 6 โครงการย่อยและการประชุมข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ ในประเด็นต่างๆ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย และสถาบันการศึกษา ควรนำข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ ไปทำ Action Plan ให้เป็นแผนปฏิบัติการของสถาบันการศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ต่อไป

10. จากผลการวิจัยที่ 6 โครงการย่อยและการประชุมข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในด้านของนโยบายและหลักสูตรการศึกษา รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกระดับ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย และสถาบันการศึกษา และข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ ควรนำแนวทางดังกล่าว ไปใช้ในสถาบันการศึกษาที่มีการเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบและควรดำเนินการทั้ง 5-6 โครงการ รวมถึงมีการบูรณาการกันเป็นภาคีเครือข่ายการศึกษา และสร้างระบบที่เชื่อมโยงในทุกระดับ

11. กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกระดับ และกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ควรมีการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ให้เหมาะสมสุขภาวะของคนไทย เป็นการศึกษาเพื่อคนทั้งมวล (Education for All) และ All People for Learning

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า คุณภาพของผู้เรียนด้านความสามารถในการคิดอยู่ในระดับต่ำที่สุด ดังนั้นสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องในแต่ละระดับ ควรเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะด้านการคิดโดยผ่านนวัตกรรมการศึกษา นวัตกรรม ICT และกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้เกิดกระบวนการคิดในรูปแบบต่างๆ ตามระดับการศึกษา

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนประกอบด้วย สิ่งแวดล้อมของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ และเครือข่ายการศึกษา ดังนั้นสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องในแต่ละระดับ ควรเน้นองค์ประกอบต่างๆของผู้เรียน ผ่านการมีส่วนร่วมในแบบของ “จิตวิญญาณ” ได้แก่ สถาบันการศึกษา ครู ผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน

3. จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุ ในการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ได้ในระดับสุขภาวะที่ดีและสุนทรียภาพ ดังนั้นสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องทุกระดับ จึงควรจัดสถานที่เรียน สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อจูงใจให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

4. จากผลการวิจัยที่พบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ทักษะ คือ ทักษะด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรม ทักษะด้านการศึกษา ICT ทักษะด้านภาษาและการสื่อสาร และทักษะด้านอาชีพ ดังนั้นสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องทุกระดับ จึงควรเสริมสร้างทักษะดังกล่าว ให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในแต่ละระดับอย่างเหมาะสม

5. จากผลการวิจัยที่พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่หลากหลาย ดังนั้นสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องทุกระดับ จึงควรเสริมสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับช่วงวัย และประเภทของผู้เรียน ให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในแต่ละระดับอย่างเหมาะสม

6. จากผลการวิจัยที่พบว่า มีการปรับเปลี่ยนสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ICT ดังนั้น สถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องในระดับการศึกษา ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดเป็นแหล่งเรียนรู้ ICT และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ด้าน ICT ให้กับผู้เรียนในแต่ละระดับอย่างเหมาะสม

7. จากผลการวิจัยที่พบว่า การพัฒนาครูมืออาชีพในด้านของนวัตกรรมการเรียนรู้ นวัตกรรม ICT และกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนั้น ครูในสถาบันการศึกษาทุกระดับ ควรพัฒนาพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นครูมืออาชีพทางด้านวิชาการ

8. จากผลการวิจัยที่พบว่า การพัฒนาครูมืออาชีพในการวิจัยในชั้นเรียนจากงานประจำสู่การสร้างสร้งผลงาน (R to R) เพื่อการแก้ไขปัญหาทางการศึกษา ดังนั้น ครูในสถาบันการศึกษาทุกระดับ ควรพัฒนาพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ด้วย R to R เพื่อให้เป็นครูมืออาชีพในการวิจัย (Research Teacher) แก้ปัญหาการเรียนการสอนในแต่ละเทอม และสามารถพัฒนาสู่วิทยฐานะของครูได้อีก อันเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้กับครูด้วย

9. จากผลการวิจัยที่พบว่า การสร้างเสริมศักยภาพอาจารย์นิเทศ และอาจารย์พี่เลี้ยง จะช่วยพัฒนาทางการศึกษาให้กับสถาบันการศึกษา ดังนั้นสถาบันการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยควรสร้างระบบพี่เลี้ยงและเครือข่ายให้กับสถาบันการศึกษาในทุกระดับ

10. จากผลการวิจัยที่พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ของครู กศน. ตำบล จะช่วยเสริมสร้างทักษะการคิด ดังนั้นสถาบันการศึกษา ควรส่งเสริมให้ผู้เรียน กศน. ตำบล มีกิจกรรมต่างๆที่เสริมสร้างทักษะการคิด

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป ในสิ่งที่คณะผู้วิจัยยังไม่ได้ศึกษา เพื่อให้การวิจัยมีความสมบูรณ์ ดังนี้

1. ควรมีการขยายรูปแบบของทั้ง 6 โครงการในสถานศึกษาทุกระดับ ทั้งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และสำนักงานการศึกษา กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./เทศบาลและอบต.) ของการศึกษาในระบบ นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภูมิภาคตะวันตก

2. ควรมีการพัฒนากิจกรรมตามหลักสูตรการฝึกอบรมและคู่มือการฝึกกรม ในสถานศึกษาทุกระดับ ทั้งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และสำนักงานการศึกษา กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./เทศบาลและอบต.) ของการศึกษาในระบบ นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภูมิภาคตะวันตก

3. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน สร้างครูนักวิจัย (Research Teacher) เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ ในภูมิภาคตะวันตก

4. ควรมีการวิจัยเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหาโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ นวัตกรรม ICT เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้

5. ควรมีการศึกษาการเทียบเคียงและการปฏิบัติที่เป็นเลิศ หรือเงื่อนไขความสำเร็จในการพัฒนาตนเองของครูผู้เรียนในสถาบันการศึกษาทุกระดับ

แนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. นำผลการวิจัย รูปแบบ หลักสูตรการฝึกอบรม คู่มือการฝึกอบรม นวัตกรรม ICT นวัตกรรม การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การปฏิบัติที่เป็นเลิศ ชิ้นงานการวิจัยหรือวิธีการ มาให้ผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการและกรม ส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย รวมถึงของสำนักงานการศึกษานอกโรงเรียนและ การศึกษาตามอัธยาศัย ได้ปรับปรุงและพัฒนา กำหนดนโยบายและพัฒนากิจการการศึกษา ในภูมิภาค ตะวันตกเพื่อพัฒนาคุณภาพครูจากงานประจำสู่มาตรฐานการเรียนรู้

2. เป็นแนวทางให้เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และ สำนักงานการศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนจังหวัด/เทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบล) รวมถึงสำนักงานการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ของภาคตะวันตกเพื่อขยายผลเป็นชุมชน การเรียนรู้วิทยากร (Professional Learning Community : PLC) ในการพัฒนาคุณภาพครูสู่ศิษย์ จากงาน ประจำสู่มาตรฐานการเรียนรู้

3. ประชาสัมพันธ์ผลการวิจัย รูปแบบ หลักสูตรการฝึกอบรม คู่มือการฝึกอบรม นวัตกรรม ICT นวัตกรรม การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การปฏิบัติที่เป็นเลิศ ชิ้นงานการวิจัยหรือวิธีการและบทเรียนให้กับ กระทรวงศึกษาธิการและกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย รวมถึงสำนักงานการ ศึกษา นอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้นำไปใช้พัฒนาคุณภาพครูสู่ศิษย์ เกิดภาคีเครือข่ายการพัฒนา การศึกษา ก่อให้เกิดผลต่อมาตรฐานการเรียนรู้

กิตติกรรมประกาศ
(Acknowledgement)

แผนงานการวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก “สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)” ประจำปีงบประมาณ 2557 สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ขอขอบคุณผู้ตรวจสอบทางวิชาการ และประธานโครงการสังเคราะห์งาน วช. และคณะ ได้แก่ ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร. กาญจนา เกร์รักษา ศาสตราจารย์ ดร. อำนวย ถิฐาพันธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. สุธีร์ อักษรกิตติ รองศาสตราจารย์ ดร.สุนิพนธ์ ภูมิมางกูร รองศาสตราจารย์ ดร. นัยพินิจ คชภักดี รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญนิ แนนรท รองศาสตราจารย์ ดร. รสริน ว่องวิไลรัตน์ รองศาสตราจารย์ ดร. ปริณทร์ ชัยวิสุทธิทางกูร ซึ่งเป็นผู้ตรวจสอบทางวิชาการ และอาจารย์ดลจิตต์ ยุกตะนันท์ และคุณอรอนงค์ อินทรหะ ผู้ตรวจสอบทางวิชาการของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย รวมถึงที่ปรึกษาโครงการ ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร. คณิต เขียววิชัย รองอธิการบดีพระราชวังสนามจันทร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือของทุกโครงการ

ขอขอบคุณผู้บริหารมหาวิทยาลัยศิลปากร ที่อำนวยความสะดวกการใช้สถานที่ และอนุมัติการทำวิจัยให้กับคณะนักวิจัยจนสำเร็จลุล่วง รวมถึงผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษา เทศบาล ผู้บริหารและครูในโรงเรียนเป้าหมายทั้งหมดในภูมิภาคตะวันตก ขอขอบคุณคณะนักวิจัยในโครงการย่อยที่ 1-6 รวมถึงผู้ช่วยนักวิจัยที่เป็นนักศึกษาปริญญาโทและเอกสาขาวิชาพัฒนาศึกษาที่ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามกับคณะผู้วิจัยด้วยกัน

ในโอกาสนี้ต้องขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช) ที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยต่อเนื่องเป็นปีที่ 4

งานวิจัยฉบับนี้คงจะเป็นต้นแบบในการสร้างแรงผลักดันให้เกิดการยกระดับคุณภาพการศึกษา และสร้างสรรค์การเรียนรู้ เพื่อแก้ไขปัญหาการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ในภูมิภาคตะวันตก

คณะผู้วิจัย

ชื่อโครงการ	การยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ในภูมิภาคตะวันตก Improving Education Quality and Learning Creation in the Western Region
ชื่อคณะผู้วิจัย	รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษาและคณะ
ปีที่ทำวิจัยเสร็จ	2558

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ของสถานศึกษา มหาวิทยาลัยและศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล 2) หาข้อเสนอแนะทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ กลุ่มเป้าหมายเป็น อาจารย์นิเทศและอาจารย์พี่เลี้ยง นักศึกษาในมหาวิทยาลัย ผู้บริหาร ครู นักเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา และเทศบาล สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น และครูและผู้เรียนในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลของภูมิภาคตะวันตก เครื่องมือที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การสังเคราะห์โครงการย่อยทั้ง 6 โครงการและประชุมข้อเสนอสัมมนา (Seminar Forum) ผลการวิจัย พบว่า ก. รูปแบบในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ได้แก่ 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ในภูมิภาคตะวันตก (WEST(L)EARN model) ประกอบด้วย องค์ประกอบทักษะด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรม ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะด้านภาษาและการสื่อสาร และทักษะความพร้อมทางอาชีพ 2) การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการอย่างสร้างสรรค์ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครู ประกอบด้วย (1) การปรับเปลี่ยนสถานศึกษา (2)การเตรียมสิ่งแวดล้อมสร้างสรรค์ (3) การพัฒนาครูมืออาชีพ และ (4) การนิเทศติดตามอย่างสร้างสรรค์ 3) รูปแบบนวัตกรรมที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาวิชาชีพของครู เรียกว่า PD³CE Model ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 รับรู้ (Perceive) ขั้นที่ 2 พัฒนา (Develop) ขั้นที่ 3 ออกแบบ (Design) ขั้นที่ 4 จัดกิจกรรม (Do) ขั้นที่ 5 วิพากษ์วิจารณ์สะท้อนคิด (Criticize) และขั้นที่ 6 ประเมินผล (Evaluate) 4) การสร้างเสริมศักยภาพอาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์พี่เลี้ยงเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเป็นพี่เลี้ยงวิชาการ เรียกว่า 4 Ps Model ประกอบด้วย การปฐมนิเทศและเตรียมความพร้อม การวางแผน การปฏิบัติตามบทบาทของพี่เลี้ยงทางวิชาการ และการประเมินความก้าวหน้า 5) รูปแบบการเสริมพลังให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจากงานประจำสู่การวิจัยในชั้นเรียน เรียกว่า “EDU-WESTERN Model” 6) รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของครู กศน.ตำบลเรียกว่า “รูปแบบพื้นที่ว่างแห่งการเรียนรู้” (SPACE OF Learning Model) ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ 3 ปัจจัยความสำเร็จ และ 4 ขั้นตอนการดำเนินการ ข. แนวทางการพัฒนาการศึกษา ประกอบด้วย กระบวนการศึกษาธิการมีนโยบายและหลักสูตรมีการบูรณาการการสอดคล้องกับชีวิตจริง มีการบริหารจัดการเรียนการสอน สถาบันการศึกษาสนับสนุนให้ครูทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหา พัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ครูมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมภาคีเครือข่าย ครูมีไฟในตัว เติมเต็มทักษะความรู้ทุกด้าน ผู้เรียนหาความรู้ผ่าน ICT มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จูงใจและให้รางวัลแก่ผู้เรียน มหาวิทยาลัยเป็นพี่เลี้ยงให้กับสถานศึกษา รวมถึงให้ผู้บริหาร ครูและผู้เรียนออกแบบการสร้างสรรค์การเรียนรู้ร่วมกันตามกิจกรรมและอัตลักษณ์ของท้องถิ่นนั้นๆ

คำสำคัญ : การยกระดับคุณภาพการศึกษา/ะสร้างสรรค์การเรียนรู้/ภูมิภาคตะวันตก

Abstract

This research is aimed to 1) construct the one model of how to improve quality of education and creative learning in study places, universities, and sub-district non-formal and informal education center in Thai western region and 2) find out and propose recommendation and guideline for developing them. The target groups are university supervisors, mentor teachers and their students working and studying in universities of the region. These are included to administrators, teachers and their students of schools being in Primary Educational Service Area and Secondary Educational Service Area, Municipal Educational Service Area, Department of Local Administration, and Sub-district Non-formal and Informal Education Center. The data are collected and quantitatively and qualitatively analyzed with the two qualitative and quantitative research methods. Besides the data gathered from the six subprojects and the seminar forum is synthesized too.

To improve the quality of education and the creative learning it can be presented as follows: The one model is constructed and named to WEST(L)EARN model, this is comprised of important components as skills of creating on innovation, skills of information and technology, skills of language and communication, and skills of professional preparedness. To manage the creative and integrative learning and teaching through information and technology, it should be based on the changing of education places, the preparedness of creative environments, the development of professional teachers and the supervisors with its creative approaches. The one innovative model which can create the processing of learning and develop the career paths of professional teachers found here is named to PD³CE and this has its six consecutive steps as: Step 1: Perception Step 2: Development Step 3: Designation Step 4: Doing Step 5: Criticizing and Step 6: Evaluation. To build up and enhance the capacities of professional mentors for helping and guiding the university supervisors and mentor teachers it will conduct on the way of 4Ps Model beginning from the orientation and preparedness, planning, practicing along the playing roles of professional mentor and the evaluation of advancement. The model of empowering teachers to have self-continuous development starting from their routine jobs to action research in classroom is constructed and named to .EDU-Western Model". The model of learning activities for the teachers of sub-district non-formal and informal education center is generated and named to Space of Learning Model and this is comprised of 8 components, 3 successful factors and 4 operational steps.

2. The guideline of education development can be presented as follows: Ministry of Education should have the integrated learning courses and these should be matched with the real living conditions. It should have the management of learning and teaching as well. The educational institutions should support their some research budgets for the teachers to do the researches for solving the problems of how to develop the human resources continuously. The institutions should promote the teachers to have their all life living learning. The teachers should be full-filled in all of skill dimensions. The learners can seek for the knowledge through information, communication and technology (ICT) and have their self-continuous learning. The student governors should participate in the arrangement of education. They should motivate and give some rewards to make the positive reinforcement happen with their students. The universities should mentor the educational institutions. The school administrators, teachers and their students should design the creative learning together along the way of local identities and activities.

Key wards : Improving Education Quality/Learning Creation /Western Region

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร.....	(ก)
บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ.....	(1)
กิตติกรรมประกาศ.....	(3)
สารบัญ.....	(4)
สารบัญตาราง.....	(5)
สารบัญแผนภูมิ.....	(5)
ส่วนที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย.....	1
วัตถุประสงค์หลักของแผนงานวิจัย.....	2
คำถามการวิจัยระดับพื้นที่.....	3
คำถามการวิจัยระดับโครงการ.....	3
กรอบความคิดในการเชื่อมโยงการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	6
แนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	8
2 การดำเนินการวิจัย.....	10
หน่วยการวิเคราะห์.....	10
การเลือกพื้นที่ในการวิจัย.....	10
ความเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาวิจัย 6 โครงการย่อยกับแผนงาน.....	12
3 ผลการวิจัย.....	14
ผลการวิจัยทั้ง 6 โครงการ.....	14
ผลการประชุมข้อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ฯ..	23
4 บทวิเคราะห์ประเด็นเชิงนโยบาย.....	29
การจัดการศึกษาให้ผู้เรียนตามทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.....	29
ข้อเสนอเพื่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้.....	31
การปฏิรูปเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ในระดับสถานศึกษา...	32
ข้อเสนอของผู้ทรงคุณวุฒิ.....	39
5 ข้อเสนอแนะการวิจัย.....	40
ข้อเสนอแนะของแผนงานการวิจัย.....	40
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	40
ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้.....	41
ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป.....	42
ประวัติหัวหน้าชุดโครงการวิจัย.....	43

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 แสดงพื้นที่ในการทดลองการวิจัยของแผนงานทั้ง 6 โครงการย่อย.....	10

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1.1 แสดงกรอบความคิดในการวิจัย เพื่อเชื่อมโยงของโครงการย่อยกับแผนงานการวิจัย.....	4
2.1 แสดงการ Mapping พื้นที่ในการวิจัยของภูมิภาคตะวันตก ทั้ง 8 จังหวัด.....	11
2.2 แสดงความเชื่อมโยงของทั้ง 6 โครงการย่อยกับแผนงานการวิจัย.....	13
3.1 แสดงแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภูมิภาคตะวันตก.....	27
3.2 แสดงแนวทางการสร้างสรรคการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในภูมิภาคตะวันตก.....	28
4.1 เป้าหมายของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.....	30
4.2 การปฏิรูปการยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรคการเรียนรู้ในระดับสถานศึกษา.....	32
4.3 แนวทางการปฏิรูประบบการศึกษาทั้งระบบ.....	38

ส่วนที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคนไทย ให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง มุ่งพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกช่วงวัย แต่ในขณะที่การศึกษามุ่งเน้นให้มีการพัฒนาผู้เรียน แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในการประเมินจากหน่วยงาน/สถาบันต่างๆ เช่น สมาคมนานาชาติเพื่อการประเมินสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา : IEA, องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา : OECD, สถาบันนานาชาติเพื่อการพัฒนาการจัดการ : IMD ซึ่งล้วนสรุปผลคุณภาพการศึกษาไปในทางเดียวกันว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในทุกระดับอยู่ในระดับต่ำมาก จึงเห็นได้ว่าคุณภาพการศึกษาไทย ถึงเวลาที่ต้องยกเครื่อง หรือต้องเปลี่ยนแปลงด้วยการกำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาทั้งระบบ แต่สิ่งสำคัญของต้นน้ำในฐานะครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องยกเครื่องใหม่ (Re-engineering) เป็นลำดับแรก สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การศึกษา พ.ศ.2556-2558 เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของประเทศไทย ตามนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล

จากที่กล่าวมา จะพบว่าปัญหาการศึกษาไทยในด้านคุณภาพการศึกษาที่สำคัญ มีองค์ประกอบตั้งแต่ต้นน้ำ คือ ครูตั้งแต่หน่วยผลิต หน่วยใช้คือ โรงเรียน และปลายน้ำคือ ผู้เรียน ทั้งการศึกษาในระบบ ตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา และมีธยมศึกษา รวมถึงการศึกษานอกระบบ คือ การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ดังนั้นจึงได้มุ่งพัฒนาในด้านการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนานวัตกรรมที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ การสร้างเสริมศักยภาพอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยงให้กับนักศึกษาวิชาชีพครู การเสริมพลังให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจากงานประจำสู่การวิจัยในชั้นเรียน และการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ของครู กศน. ตำบล โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา ร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา ประกอบด้วย อาจารย์พี่เลี้ยง นักศึกษาวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ในมหาวิทยาลัย ครูและผู้เรียนตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา และมีธยมศึกษา ในเขตพื้นที่ รวมถึงครูและผู้เรียนในศูนย์ กศน. ตำบลในภูมิภาคตะวันตก ประกอบด้วย 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี นครปฐม ราชบุรี และสุพรรณบุรี สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ โดยสถาบันการศึกษา และการศึกษานอกโรงเรียนมีอิสระเต็มที่ในการเลือกจุดเน้นของการยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ รวมทั้งการแสวงหายุทธศาสตร์และวิธีการต่างๆ ที่เหมาะสมกับบริบทของตนเองมาใช้ในการดำเนินการ จากโครงการย่อยดังกล่าวเพื่อสร้างต้นแบบสำหรับสังคมแห่งการเรียนรู้และการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกาภิวัตน์ ทั้งยังเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษาของต้นน้ำ คือ “ครู” ซึ่งจะเพิ่มพลังให้ครูเกิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงจากครูสู่ผู้เรียน (ปลายน้ำ) ทั้งยังเป็นการเสริมฐานการเรียนรู้ที่สะท้อนไปสู่คุณภาพการศึกษาไทยได้อย่างยั่งยืน และผลลัพธ์สุดท้าย คือ การสร้างสรรค์การเรียนรู้สู่คุณภาพการศึกษาของผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์หรือมีพัฒนาการที่ดีขึ้นและนำไปสู่การยกระดับการศึกษาทั้งระบบ ทั้งยังเป็นการเตรียมความพร้อมในการรองรับสู่ประชาคมอาเซียนในต้นปี 2559

นอกจากนี้กระบวนการดำเนินการวิจัยและพัฒนา และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีรายละเอียดการดำเนินงาน ด้านโครงสร้าง วัตถุประสงค์ และระยะเวลาในการดำเนินการดังนี้

โครงสร้างของชุดโครงการ/แผนงาน “การยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ในภูมิภาคตะวันตก”

การดำเนินงานชุดโครงการ/แผนงาน การยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ในภูมิภาคตะวันตก เป็นการดำเนินการการวิจัยและพัฒนา และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และภายใต้ชุดโครงการวิจัย/แผนงาน ประกอบด้วย แผนงานวิจัย และโครงการย่อย 6 โครงการ ดังนี้

1) **แผนงานวิจัย** เป็นแผนงานหลัก ที่มุ่งเน้นการตอบปัญหาในระดับภูมิภาคตะวันตกเกี่ยวกับการยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ โดยการสังเคราะห์จากผลการวิจัยของโครงการย่อย เป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย แผนงานวิจัยทำหน้าที่สนับสนุนให้โรงเรียน/สถานศึกษา /ศูนย์ศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล ดำเนินการพัฒนาเพื่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ โดยมีนักวิจัยหลัก 1 คนและ ที่ปรึกษาแผนงาน 1 คน ที่ปรึกษาโครงการวิจัยย่อย 1 คนเป็นผู้เลี้ยงดูดำเนินงานของโครงการย่อย และผู้ประสานงานแผนงานวิจัย 2 คน ทำหน้าที่ประสานงานกับโครงการย่อย 6 โครงการ รวมถึงผู้ประสานในพื้นที่ 1 คน

2) **โครงการย่อย** เป็นโครงการการวิจัยและพัฒนา และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โครงการย่อยประกอบด้วย 6 โครงการ ได้แก่ 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก 2) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการอย่างสร้างสรรค์ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครู 3) การวิจัยและพัฒนาแบบนวัตกรรมที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาวิชาชีพของครูในภูมิภาคตะวันตก 4) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมศักยภาพอาจารย์นิเทศและอาจารย์พี่เลี้ยง เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเป็นที่ปรึกษาแนะนำนักศึกษาวิชาชีพครู 5) การวิจัยและพัฒนาเพื่อเสริมพลังให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจากงานประจำสู่การวิจัยในชั้นเรียนด้วยการสร้างสรรค์คุณภาพวิชาการและความก้าวหน้าในวิชาชีพ และ 6) การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของครู การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ตำบล ในภูมิภาคตะวันตกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน โดยที่แต่ละโครงการย่อยมีหัวหน้าโครงการและนักวิจัย โครงการละ 3-4 คน ดำเนินการวิจัยกับกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา ได้แก่ อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยงในการให้คำปรึกษา และนักศึกษาวิชาชีพครู ครู ผู้บริหารสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาเป็นโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ 2 โรงเรียน รวมถึงโรงเรียนเทศบาล ในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น 2 โรงเรียน ทั้งขนาดกลางและขนาดใหญ่ โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูปฐมวัย ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ รวม 3 โรงเรียน และศูนย์ศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล ของสำนักงานการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยต้นแบบ 2 แห่ง/2 จังหวัด ดำเนินการพัฒนาเพื่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแผนงานวิจัยและ โครงการวิจัยย่อยทั้ง 6 โครงการ ดำเนินการวิจัยโดยนักวิจัยภายนอกร่วมกับโรงเรียน/สถานศึกษา มหาวิทยาลัย และศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลร่วมกัน มีฝ่ายมหาวิทยาลัยหรือใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ริเริ่ม นักวิชาการจากภายนอกเป็นอาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัย และศึกษานิเทศก์ในพื้นที่

2. วัตถุประสงค์หลักของแผนงานวิจัย

เพื่อศึกษา วิเคราะห์ ผลการดำเนินงานของสถานศึกษา มหาวิทยาลัย และศูนย์ กศน. ตำบลในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้

1. เพื่อศึกษารูปแบบในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ของสถานศึกษา มหาวิทยาลัยและศูนย์ กศน. ตำบล ที่ร่วมวิจัยในมิติเกี่ยวกับบุคคล ได้แก่ อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง นักศึกษาวิชาชีพครู ครู ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ครูและผู้เรียนในศูนย์ กศน. ตำบล และในมิติเกี่ยวกับงาน ได้แก่ คุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร นวัตกรรมที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยงให้เป็นที่ปรึกษาแนะนำนักศึกษาครู การเสริมพลังให้ครู พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจากงานประจำสู่การวิจัยในชั้นเรียน และกิจกรรมการเรียนรู้ของครู กศน.ตำบล ในการพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน

2. เพื่อหาข้อเสนอแนะทางการยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ โดยการจัด ประชุมเสวนาสังสรรค์ปัญญา (Seminar Forum)

3. คำถามการวิจัยระดับพื้นที่

การดำเนินการตามวัตถุประสงค์ระดับพื้นที่ดังกล่าว เป็นการดำเนินการเพื่อตอบคำถามการวิจัย ดังต่อไปนี้

คำถามที่ 1 รูปแบบและทดสอบความสอดคล้องของโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ของปัจจัยเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา ขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเป็นอย่างไร มีปัจจัยเงื่อนไขอะไรที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือเป็นอุปสรรคในการเรียนรู้

คำถามที่ 2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เป็นจุดเน้นของพื้นที่ (โรงเรียน/สถานศึกษา มหาวิทยาลัย และศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล) มีลักษณะเป็นอย่างไร มีการ พัฒนามาได้อย่างไร

คำถามที่ 3 อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง นักศึกษาวิชาชีพครู ครู ผู้บริหารสถานศึกษา จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบที่กำหนด โดยใช้กระบวนการ วิธีการ และเทคนิคอย่างไร มีการทำวิจัยปฏิบัติการใน ชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหา หรือเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างไร เกิดการเรียนรู้อะไรบ้าง มีปัจจัยเงื่อนไขอะไรที่ส่งผลต่อ ความสำเร็จ หรือเป็นอุปสรรคในการใช้รูปแบบ

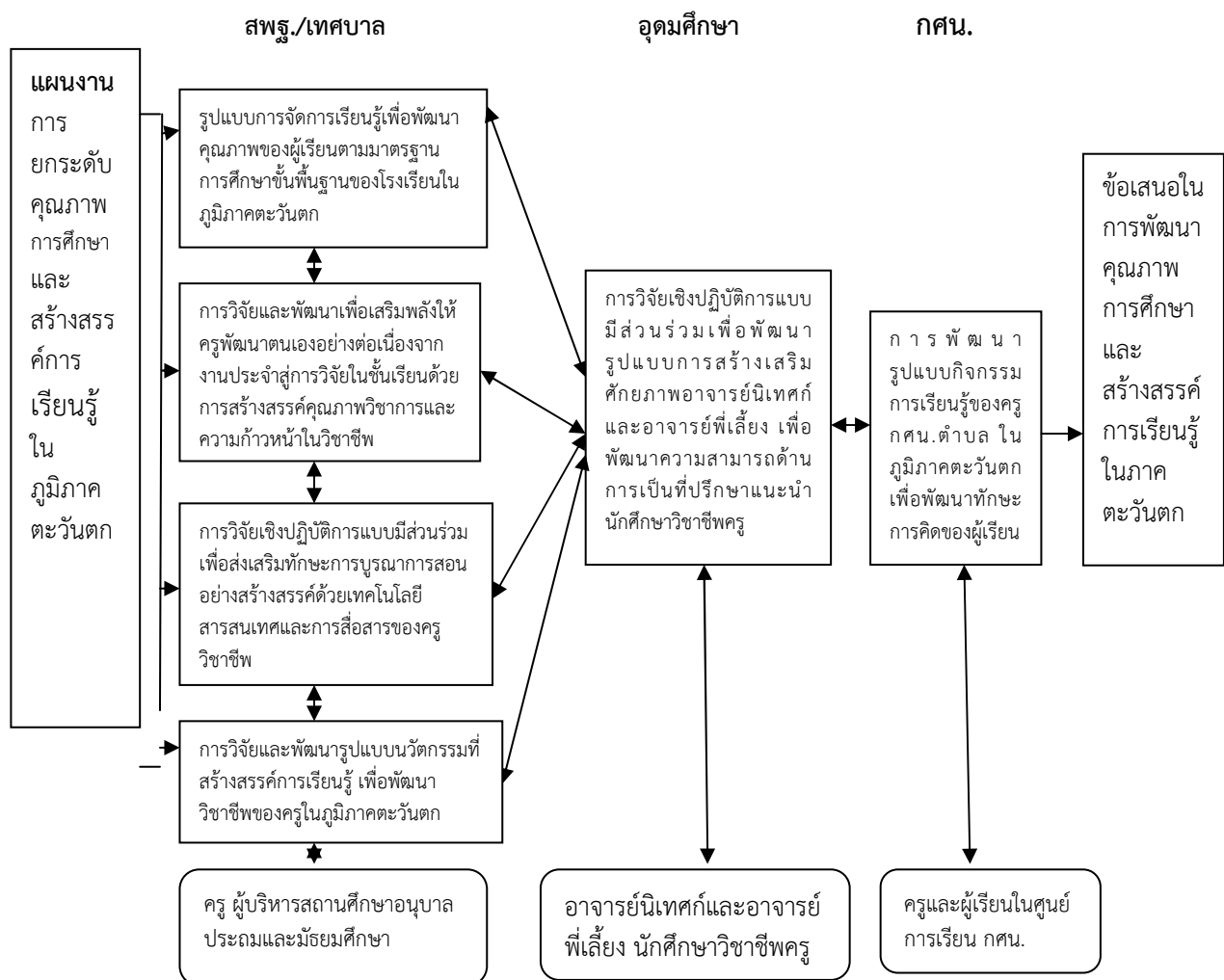
คำถามที่ 4 นักวิจัยจากภายนอกใช้รูปแบบ แนวทาง กระบวนการ วิธีการ และเทคนิคอย่างไรใน การพัฒนาสมรรถภาพอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง นักศึกษาวิชาชีพครู ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและ ผู้เรียนในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล มีการพัฒนาการเรียนรู้เพื่อพัฒนางานของ ตนเองอย่างไร นักวิจัยจากภายนอกเกิดการเรียนรู้อะไรบ้าง มีปัจจัยเงื่อนไขอะไร ที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือ เป็นอุปสรรคในการใช้รูปแบบ

4. คำถามการวิจัยระดับโครงการ

องค์ความรู้/บทเรียนที่สังเคราะห์จากการดำเนินงานของโรงเรียน /สถานศึกษา มหาวิทยาลัยและศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล ในโครงการจากการดำเนินงานสนับสนุนการพัฒนาเพื่ อยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ในโครงการที่มีความหลากหลายในบริบท เช่น ต่างระบบ การศึกษา ต่างสังกัด ต่างขนาด ต่างระดับการศึกษา ต่างปัญหาอย่างไร

5. กรอบความคิดในการเชื่อมโยงการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้สังเคราะห์งานวิจัยของโครงการย่อยทั้ง 6 โครงการ เป็นแผนงานรวมและผลการประชุมข้อเสนอแนวทางการพัฒนา ในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรคการเรียนรู้ โดยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยของแผนงานที่เน้นความเชื่อมโยงของแต่ละโครงการย่อย ประกอบด้วย การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการสร้างสรรคการเรียนรู้ในภูมิภาคตะวันตกที่มีสถาบันอุดมศึกษา การจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานการศึกษาของนักเรียน ในโครงการย่อยที่ 1 การบูรณาการการเรียนรู้ ในโครงการที่ 2 การพัฒนานวัตกรรมสร้างสรรค์ ในโครงการที่ 2 การสร้างพลังให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจากงานประจำสู่งานวิจัยในชั้นเรียน (R to R) ในโครงการที่ 5 และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับผู้เรียน กศน. โครงการย่อยที่ 6 ซึ่งทั้งหมดในกระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) ในการประสานเชื่อมโยงระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ดังนี้

แผนภูมิที่ 1.1 แสดงกรอบความคิดในการวิจัย เพื่อเชื่อมโยงของโครงการย่อยกับแผนงานการวิจัย

6. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 6 โครงการย่อยภายใต้แผนงานการยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ในภูมิภาคตะวันตก ประกอบด้วย

ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งเน้นตามมาตรฐานการเรียนรู้ (Learning Standard) ตามตัวบ่งชี้ หรือ ตัวชี้วัด (Indicators) คุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา รวมถึงสำนักงานการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) กระทรวงศึกษาธิการ และกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย รวมถึงสถาบันการอุดมศึกษา (สกอ.)

ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลหลัก

ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา 14 เขต โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 171 โรงเรียนและ สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาถึง 17 เขต โรงเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 278 โรงเรียน สังกัด กระทรวงศึกษาธิการ และครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัด กระทรวงมหาดไทย 45 โรงเรียน รวมถึงครูในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล 506 แห่ง อาจารย์นิเทศและนักศึกษาฝึกสอน สังกัดคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยในภูมิภาค ตะวันตกจาก 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม ราชบุรี สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์

ขอบเขตด้านพื้นที่ ดำเนินการวิจัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาและศูนย์การเรียนรู้ สังกัดสำนักงานการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย กระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนสังกัด สำนักงานการศึกษา กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยคณะครุศาสตร์ หรือคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยในภูมิภาคตะวันตกจาก 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม ราชบุรี สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์

ขอบเขตด้านระยะเวลา 12 เดือน

7. นิยามศัพท์เฉพาะ

คุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานพัฒนาการศึกษาที่มีประสิทธิภาพเป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่คาดหวังในสถานศึกษาทั้งของสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา และสำนักงานการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) กระทรวงศึกษาธิการ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย อาจารย์นิเทศ นักศึกษาฝึกสอนที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็น คนดี เก่ง และมีความสุข และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ดีขึ้น ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์การเรียนรู้

การสร้างสรรค์การเรียนรู้ หมายถึง รูปแบบ หลักสูตรการฝึกอบรม คู่มือการฝึกอบรม นวัตกรรม ICT นวัตกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การปฏิบัติที่เป็นเลิศ ชิ้นงานการวิจัยหรือวิธีการในโครงการย่อย 6 โครงการที่เกิดจากการสร้างสรรค์การเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาในภูมิภาคตะวันตก

มาตรฐานการเรียนรู้ หมายถึง เกณฑ์การกำหนดการวัดผลผ่านตัวบ่งชี้ที่เป็นสากลที่มุ่งเน้นในด้านการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา รวมถึงสำนักงานการศึกษาออกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) กระทรวงศึกษาธิการ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย อาจารย์นิเทศก์ นักศึกษาฝึกสอนที่ได้ประกาศใช้มาแล้ว

การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญและการบริหารจัดการโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน โดยมีผู้เรียนเป็นแบบอย่างที่ดีได้ฝึกการคิด เรียนรู้จากประสบการณ์ที่หลากหลายตรงตามความต้องการ มีความสุขในการเรียน ครูเตรียมการสอนและใช้สื่อเทคโนโลยีที่ผสมผสานความรู้สากลกับภูมิปัญญาไทย จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดหาและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายพัฒนาความคิดของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์ รวมทั้งการพัฒนา ผู้บริหาร ครู อาจารย์อย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ (ตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ มาตรฐานที่ 2)

การปฏิบัติที่เป็นเลิศ หมายถึง แนวทาง/วิธีการในการจัดการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในด้านของรูปแบบ หลักสูตรการฝึกอบรม คู่มือการฝึกอบรม นวัตกรรม ICT นวัตกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ ชิ้นงานการวิจัย หรือวิธีการในโครงการย่อย 6 โครงการที่เกิดจากการสร้างสรรค์การเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาในภูมิภาคตะวันตก

ชุมชนการเรียนรู้วิทยากร (Professional Learning Community L : PLC/ขรว.) หมายถึง การเรียนรู้จากครูผู้ศรัทธาอย่างสร้างสรรค์ในการวิจัยของครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดกระทรวงมหาดไทย รวมถึงครูในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย อาจารย์นิเทศก์ นักศึกษาฝึกสอนของภูมิภาคตะวันตก

พื้นที่ต้นแบบ หมายถึง สถาบันการศึกษาหรือชุมชนการเรียนรู้วิทยากรที่มีศักยภาพในการพัฒนาอันเป็นแบบอย่างที่ดี มีความโดดเด่นหรือเป็นแบบอย่างของสถาบันการศึกษาที่วิจัยในภูมิภาคตะวันตก

8. ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ด้านปริมาณ

1.1 คณะบุคลากรจากสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่ได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันด้วยการวิจัยและพัฒนา และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีดังนี้

1 สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาถึง 17 เขต โรงเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 278 โรงเรียน

2 สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาถึง 14 เขต โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 171 โรงเรียน

3 โรงเรียนสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย 8 จังหวัด 45 โรงเรียน

4 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบล 506 แห่งในภาคตะวันตก

5 คณาจารย์ ทำหน้าที่เป็นนักวิจัยจากภายนอกพื้นที่ได้แก่ โรงเรียน /สถานศึกษา มหาวิทยาลัยและศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล จำนวน 19 คนเป็นคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐและเอกชนในภูมิภาคตะวันตก

6 นักวิชาการ ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยนักวิจัยจากภายนอกพื้นที่ได้แก่ โรงเรียน /สถานศึกษา มหาวิทยาลัยและศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล จำนวน 2 คน และศึกษานิเทศก์ในพื้นที่ 8 จังหวัด 8 คน

-ผลผลิต

จำนวนผลผลิตที่ได้จากงานวิจัย ประกอบด้วย รายงานการวิจัยของแผนงานวิจัย รายงานผลการวิจัย โครงการย่อย และหนังสือเผยแพร่ข้อความรู้จากงานวิจัย จัดหมายข่าวเพื่อปวงชนสัมพันธ์ รวมทั้งระบบข้อมูลและการเผยแพร่ข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รวม 21 รายการ

2. ด้านคุณภาพ

2.1 โรงเรียน/สถานศึกษา มหาวิทยาลัยและศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล

1. โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา และเทศบาล สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูปฐมวัย ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูประถมศึกษา ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ และโรงเรียนคำนึงถึงภารกิจหลัก คือ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ และพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น ด้วยการวิจัยและพัฒนา

2. นักเรียนของโรงเรียนที่พัฒนาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา และเทศบาล สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และมีคุณสมบัติตามจุดเน้นของการยกระดับคุณภาพการศึกษา ด้วยการวิจัยและพัฒนาของแต่ละโรงเรียน

3. ครูในโรงเรียน สามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีความรู้ความสามารถตรงกับงาน และพัฒนาทักษะการวิจัย จากงานประจำสู่การวิจัยในชั้นเรียน

4. ผู้บริหารของโรงเรียน สามารถจัดให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งมีคุณสมบัติเป็นผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ มีความสามารถในการบริหารจัดการ และมีทักษะการวิจัย

5. อาจารย์พี่เลี้ยง นักศึกษาวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัย สามารถจัดให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งมีคุณสมบัติเป็นผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ มีความสามารถตรงกับงาน และพัฒนาทักษะการวิจัย จากงานประจำสู่การเรียนการสอน

6. ครูในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล สามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีความรู้ความสามารถตรงกับงาน และพัฒนาทักษะการคิด

3 หน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียน/สถานศึกษา

3.1 ได้โรงเรียน/สถานศึกษาที่มีการบริหารงานวิชาการที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสามารถเป็นต้นแบบจากการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาทั้งโรงเรียน/สถานศึกษา มหาวิทยาลัยและศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล ซึ่งสามารถช่วยขยายผลการดำเนินงานและร่วมกันสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นพลังในการขยายผลคุณภาพการศึกษาทั้งโรงเรียนสถานศึกษา มหาวิทยาลัยและศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล ได้อย่างกว้างขวางทั่วประเทศ

3.2 ได้โรงเรียน/สถานศึกษา อันประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู และนักเรียน มหาวิทยาลัย คือนักศึกษา และอาจารย์พี่เลี้ยง และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล คือ ครูและนักเรียน ที่ผ่านกระบวนการการพัฒนา สามารถสร้างการเรียนรู้จนเป็นตัวอย่าง เกิดความเชื่อมั่นในสมรรถนะ

ของตนในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของครูผู้เรียน และโรงเรียน/สถานศึกษา มหาวิทยาลัยและศูนย์ การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยต่อไปอย่างเป็นระบบ ครบวงจรและต่อเนื่องยั่งยืน

3.3 ได้นักวิจัยภายนอกที่เป็นศึกษานิเทศก์ที่สามารถวิจัยและพัฒนา ผลต่อองค์ความรู้ใหม่ มีความเข้าใจปัญหาการเรียนรู้อย่างแท้จริง ในการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching) ได้พัฒนาทักษะการวิจัยและการ ทำงานร่วมมือกับโรงเรียน

3.4 ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสมรรถนะของโรงเรียนและบุคลากร เป็นข้อมูลสำหรับการ กำหนดระดับความก้าวหน้า การเทียบเคียง (Benchmarking) ในการพัฒนาโรงเรียนและได้กรอบแนวทาง สำหรับการกำหนดนโยบายด้านการยกระดับคุณภาพการศึกษาทั้งโรงเรียน

3.5 ได้รูปแบบการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในภาคตะวันตก เสริมพลังให้ครู พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องที่ได้ผ่านการตรวจสอบแล้ว และสามารถนำไปขยายผลต่อ

4. หน่วยงานนโยบาย

4.1 ได้องค์ความรู้ของภาคตะวันตกเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพ การศึกษาในภาคตะวันตก ทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา และ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นองค์ ความรู้ที่ตั้งอยู่บนการเรียนการสอน ซึ่งจะเป็นการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

4.2 ได้รูปแบบกระบวนการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในภาคตะวันตก ที่มี ประสิทธิภาพและหลากหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขต พื้นที่มัธยมศึกษา และกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษา ตามอัธยาศัย

4.3 บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการทุกฝ่ายมี “วัฒนธรรมการเรียนรู้” ซึ่งจะช่วยให้สังคม โดยรวมเป็นสังคมแห่งการเปลี่ยนผ่านการเรียนรู้มากขึ้น (Transformative Learning)

5. สถาบันอุดมศึกษา/มหาวิทยาลัย

5.1 นักวิชาการ ได้แก่ อาจารย์ และนักศึกษาวิชาชีพครู ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกโรงเรียน ได้มี โอกาสเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การพัฒนาและสร้างระบบพี่เลี้ยง (Coaching & Monitoring) มีประสบการณ์ ตรง ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยกระดับคุณภาพการศึกษา และกระบวนการวิจัยและพัฒนาดี ยิ่งขึ้น อันนำไปสู่การพัฒนาตนในฐานะคณาจารย์ของสถาบันอุดมศึกษา

5.2 สถาบันอุดมศึกษามีสัมพันธภาพที่ดีกับโรงเรียนและชุมชนมากขึ้น ได้เครือข่ายโรงเรียน และบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการเรียนรู้ร่วมกัน ที่จะเป็แหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้กับนิสิต/นักศึกษา

9. แนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. นำผลการวิจัย รูปแบบ หลักสูตรการฝึกอบรม คู่มือการฝึกอบรม นวัตกรรม ICT นวัตกรรม การ เรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การปฏิบัติที่เป็นเลิศ ชิ้นงานการวิจัยหรือวิธีการ มาให้ผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการและกรมส่งเสริม การปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย รวมถึงของสำนักงานการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตาม อัธยาศัย ได้ปรับปรุงและพัฒนา กำหนดนโยบายและพัฒนากิจการการศึกษา ในภูมิภาคตะวันตกเพื่อ พัฒนาคุณภาพครูจากงานประจำสู่มาตรฐานการเรียนรู้

2. เป็นแนวทางให้เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานการศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนจังหวัด/เทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบล) รวมถึงสำนักงานการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ของภาคตะวันตกเพื่อขยายผลเป็นชุมชนการเรียนรู้วิชาการ (Professional Learning Community : PLC) ในการพัฒนาคุณภาพครูผู้ศิษย์ จากงานประจำสู่มาตรฐานการเรียนรู้

3. ประชาสัมพันธ์ผลการวิจัย รูปแบบ หลักสูตรการฝึกอบรม คู่มือการฝึกอบรม นวัตกรรม ICT นวัตกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การปฏิบัติที่เป็นเลิศ ชิ้นงานการวิจัยหรือวิธีการและบทเรียนให้กับ กระทรวงศึกษาธิการและกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย รวมถึงสำนักงานการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้นำไปใช้พัฒนาคุณภาพครูผู้ศิษย์ เกิดภาคีเครือข่ายการพัฒนาการศึกษา ก่อให้เกิดผลต่อมาตรฐานการเรียนรู้

ส่วนที่ 2

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้สังเคราะห์จากโครงการย่อยทั้ง 6 โครงการ ที่มีวิทยาการวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) รวมถึงการประชุมเสวนาแนวทางการพัฒนาการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ ในขณะที่แผนงานหรือชุดโครงการดำเนินการสังเคราะห์งานวิจัยด้วยวิธีปริทัศน์แบบพรรณนา (Narrative Review) ที่เป็นการสรุปเชิงเนื้อหาเกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษา โดยวิธีการบรรยายและการวิเคราะห์เนื้อหา

1. หน่วยการวิเคราะห์

แผนงานหรือชุดโครงการนี้ เป็นการสังเคราะห์งานจากโครงการย่อย 6 โครงการ และการประชุมเสวนาเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ มีหน่วยการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ในการวิจัยครั้งนี้เป็น อาจารย์นิเทศและอาจารย์พี่เลี้ยง รวมถึงนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ผู้บริหารครู นักเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา และเทศบาล สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น และครูและผู้เรียนในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลของภูมิภาคตะวันตก

2. การเลือกพื้นที่ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกพื้นที่เพื่อเป็นสนามในการศึกษา ได้กำหนดพื้นที่ในภูมิภาคตะวันตกทั้ง 8 จังหวัด ดังตารางที่ 2.1 ดังนี้

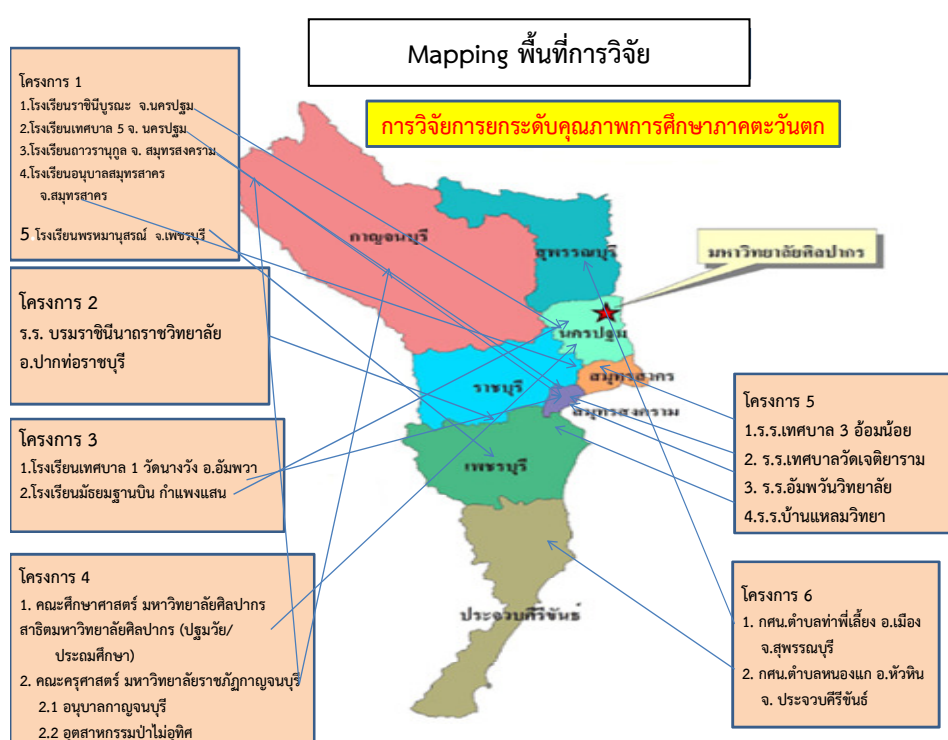
ตารางที่ 2.1 แสดงพื้นที่ในการทดลองการวิจัยของแผนงานทั้ง 6 โครงการย่อย

ที่	โครงการ	ชื่อโรงเรียน	จังหวัด	สังกัด
1	โครงการที่ 1	1.ร.ร.ราชินีบุรณะ	นครปฐม	สพม.
		2. ร.ร. เทศบาล 5	นครปฐม	เทศบาล กรมส่งเสริมฯ
		3. ร.ร.ดาวรานุเคราะห์	สมุทรสงคราม	สพฐ.
		4. ร.ร. อนุบาลสมุทรสาคร	สมุทรสาคร	สพฐ.
		5. ร.ร.พรหมานุสรณ์	เพชรบุรี	สพม.
2	โครงการที่ 2	ร.ร.บรมราชินีนาถวิทยาลัย	ราชบุรี	สพม.
3	โครงการที่ 3	1. ร.ร. เทศบาล 1 วัดนาวัง	สมุทรสงคราม	เทศบาล กรมส่งเสริมฯ
		2. ร.ร.มัธยมฐานบินกำแพงแสน	นครปฐม	สพม.
4	โครงการที่ 4	1. ร.ร.สาธิตประถม มศก.	นครปฐม	คณะศึกษาศาสตร์ มศก.
		2. ร.ร.อนุบาลกาญจนบุรี	กาญจนบุรี	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
5	โครงการที่ 5	1.ร.ร.เทศบาล 3 อ้อมน้อย	สมุทรสาคร	เทศบาล กรมส่งเสริมฯ
		2. ร.ร.เทศบาล1 วัดเจติยาราม	สมุทรสงคราม	เทศบาล กรมส่งเสริมฯ
		3. ร.ร. อัมพวันวิทยาลัย	สมุทรสงคราม	สพม.

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ที่	โครงการ	ชื่อโรงเรียน	จังหวัด	สังกัด
6	โครงการที่ 6	4. ร.ร. บ้านแหลมวิทยา	เพชรบุรี	สพม.
		1. กศน. ท่าพี่เลี้ยง	สุพรรณบุรี	กศน. สุพรรณบุรี
		2. กศน. หนองแก	ประจวบคีรีขันธ์	กศน. ประจวบคีรีขันธ์

จากตารางที่ 2.1 คณะผู้วิจัยได้ Mapping พื้นที่ในการวิจัยของภูมิภาคตะวันตก ทั้ง 8 จังหวัด ดังแผนภูมิที่ 2.1

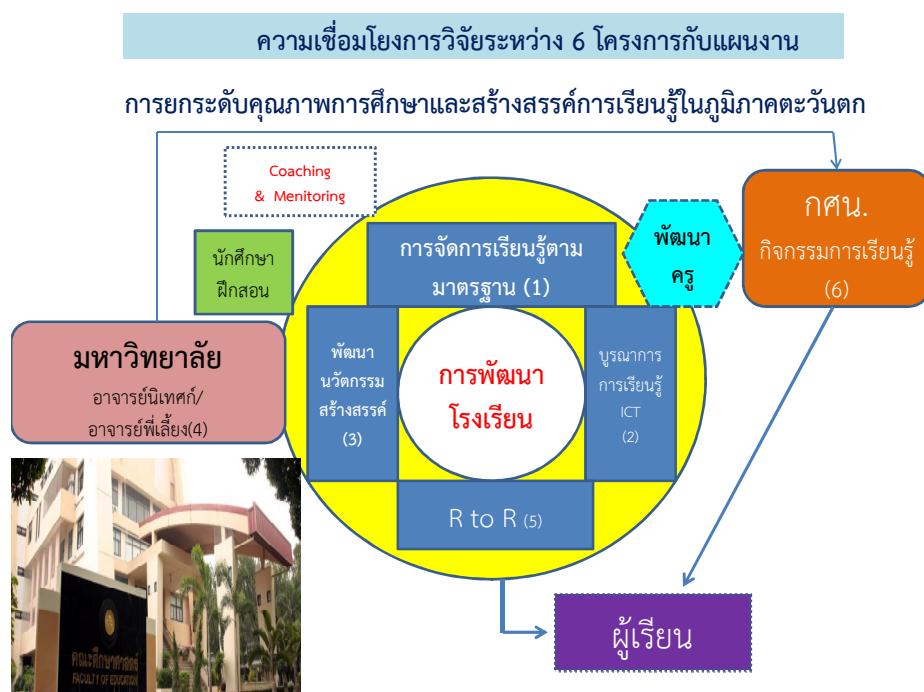
แผนภูมิที่ 2.1 แสดงการ Mapping พื้นที่ในการวิจัยของภูมิภาคตะวันตก ทั้ง 8 จังหวัด

สำหรับเหตุผลในการเลือกโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตกดังกล่าวเป็นไปโดยความสมัครใจและความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาและครู รวมถึงเป็นการต่อยอดโครงการพัฒนาครูโดยการสร้างระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) ในภาคตะวันตก และได้ทำการศึกษาสำรวจ (Pilot Study) เบื้องต้น โดยศึกษาความต้องการจากแบบสอบถามผู้บริหารสถานศึกษาและครู พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความต้องการการพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมถึงได้ประชุมชี้แจงเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการดำเนินการวิจัย ปรากฏว่าโรงเรียนมีความสนใจและยินดีร่วมมือในการวิจัยร่วมกัน

3. ความเชื่อมโยงระหว่างการจัดวิจัย 6 โครงการย่อยกับแผนงาน

แผนงาน “การยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ในภูมิภาคตะวันตก” มีวัตถุประสงค์หลักของแผนงานวิจัย เพื่อ 1) ออกแบบให้โรงเรียน/สถานศึกษา มหาวิทยาลัย และศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล ดำเนินการวิจัยเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและ สร้างสรรค์การเรียนรู้ และวางแนวทางการวิจัย นิเทศ กำกับ ติดตาม สนับสนุน กระบวนการวิจัยและพัฒนา ร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโครงการวิจัยย่อย 6 โครงการ 2) ดำเนินการสนับสนุนให้ โรงเรียน/สถานศึกษา มหาวิทยาลัยและศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล ใน โครงการวิจัยย่อยดำเนินการวิจัยเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ โดยใช้ กระบวนการวิจัยและพัฒนา และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 3) ศึกษา วิเคราะห์ ผลการดำเนินงาน ของโรงเรียน/สถานศึกษา มหาวิทยาลัยและศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล ในการ ยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้ 3.1) ศึกษา รูปแบบในการ ยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ของโรงเรียน/สถานศึกษา มหาวิทยาลัยและศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล ที่ร่วมวิจัยในมิติเกี่ยวกับบุคคล ได้แก่ อาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์พี่เลี้ยง นักศึกษาวิชาชีพระ ครุ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และกรม ส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ครูและผู้เรียนในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล และในมิติเกี่ยวกับงาน ได้แก่ คุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร นวัตกรรมที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ พี่เลี้ยงให้เป็นพี่ที่ปรึกษาแนะนำนักศึกษาครู การเสริมพลังให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจากงานประจำสู่การ วิจัยในชั้นเรียน และกิจกรรมการเรียนรู้ของครูที่สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัย (กศน.) ตำบล ในการพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน 3.2) หาข้อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ โดยการจัดประชุมข้อเสนอสัมมนา (Seminar Forum) วัตถุประสงค์ของ โครงการวิจัยย่อย เพื่อ 1) ศึกษา รูปแบบและทดสอบความสอดคล้องของโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิง ยืนยันของปัจจัยเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน 2) ศึกษาและพัฒนาแบบจำลองการส่งเสริมทักษะการบูรณาการการสอนอย่าง สร้างสรรค์ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครู 3) ศึกษาและพัฒนาแบบนวัตกรรมที่สร้างสรรค์ การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาวิชาชีพของครูในภูมิภาคตะวันตก 4) พัฒนารูปแบบการสร้างเสริมศักยภาพอาจารย์ นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเป็นพี่ที่ปรึกษาแนะนำนักศึกษาวิชาชีพระ ครุ 5) ศึกษา รูปแบบเสริมพลังให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจากงานประจำสู่การวิจัยในชั้นเรียน เพื่อสร้างสรรค์คุณภาพ ของผลงานและความก้าวหน้าในวิชาชีพ 6) พัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูการศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล ในภูมิภาคตะวันตกเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดของผู้เรียน โดยที่ ความเชื่อมโยงการวิจัยของ 6 โครงการย่อยกับแผนงาน ที่มีการพัฒนาอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์นิเทศก์ (โครงการที่ 4) ผ่านนักศึกษาฝึกสอนในมหาวิทยาลัยศิลปากร การจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานการศึกษาขั้น พื้นฐาน (โครงการที่ 1) ในจังหวัดที่ทำการทดลองสองแห่ง การพัฒนาการบูรณาการการเรียนรู้ด้วย ICT ของ ครู (โครงการที่ 2) การพัฒนานวัตกรรมสร้างสรรค์ (โครงการที่ 3) การเสริมพลังให้ครูพัฒนาตนเองอย่าง ต่อเนื่องจากงานประจำสู่การวิจัยในชั้นเรียน (โครงการที่ 5) และ การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ของครู กศน. ตำบล (โครงการที่ 6) ทุกโครงการย่อยทั้ง 6 โครงการจะเน้นการสร้างระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Monitoring) ดำเนินการวิจัยครอบคลุมทั้ง มหาวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่

มัธยมศึกษา กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น และศูนย์การเรียนรู้ของ กศน. ตำบล มีการดำเนินการครอบคลุมทั้ง 8 จังหวัด ซึ่งได้ผลลัพธ์ คือรูปแบบ หลักสูตร คู่มือ และการประชุมแนวทางการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ จึงนับว่ามีการเชื่อมโยงทั้งต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ การดำเนินการวิจัยได้เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งแผนงาน โครงการย่อย และสถานศึกษา ดังแผนภูมิที่ 2.2

แผนภูมิที่ 2.2 แสดงความเชื่อมโยงของทั้ง 6 โครงการย่อยกับแผนงานการวิจัย

ส่วนที่ 3 ผลการวิจัย

การวิจัยในแผนงานการยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ในภูมิภาคตะวันตก ทางคณะผู้วิจัยได้มีการประชุมหารือเพื่อระดมความคิดเห็นและวางแผนงานวิจัย โดยหารือในส่วนของขั้นตอนวิธีการวิจัยเพื่อให้ได้งานวิจัยที่ตอบโจทย์การวิจัย และมีการบูรณาการศาสตร์ความรู้ในหลายๆ แขนงวิชามาประยุกต์ใช้ในการวิจัยที่ครอบคลุมทั้งต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ ซึ่งได้มีการประชุมในโครงการย่อยแต่ละโครงการที่มีการดำเนินการวิจัยอย่างอิสระ แต่มีการเชื่อมโยงกับแผนงานวิจัย และมีการดำเนินการวิจัยในแต่ละโครงการอย่างละเอียด ผลที่ได้มีตั้งแต่รูปแบบ หลักสูตร คู่มือการฝึกอบรม และนวัตกรรมต่างๆ ที่ได้นำมาใช้ในการพัฒนาการศึกษา ในแต่ละโครงการย่อยมีการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการ การออกแบบการพัฒนา การทดลองใช้ และการประเมินและปรับปรุง ใน 6 โครงการย่อย รวมถึงการประชุมข้อเสนอแนะทางกาสรพัฒนาการศึกษา มีการใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพในภูมิภาคตะวันตก ทั้ง 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี นครปฐม ราชบุรี สุพรรณบุรี สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์

จากที่กล่าวมานำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลด้านการศึกษา ทั้ง 6 โครงการ และวิเคราะห์ข้อเสนอแนะทางการพัฒนา รายละเอียดดังนี้

3.1 ผลการวิจัยทั้ง 6 โครงการ

โครงการย่อยที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

1. การศึกษารูปแบบเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก 1.1 ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตกในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ด้านผู้บริหาร ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านเครือข่ายทางการศึกษา 1.2 ระดับคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพ รองลงมาคือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ด้านทักษะการทำงาน ด้านความรู้และทักษะตามหลักสูตร ด้านทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และด้านความสามารถในการคิด

2. ปัจจัยเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก 2.1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกคู่ โดยเป็นความสัมพันธ์ทางบวก และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.399 ถึง 0.790 2.2 ปัจจัยเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก พบว่า ตัวแปรในโมเดลมีค่าสัมประสิทธิ์การ

พยากรณ์ของสมการโครงสร้างตัวแปรสังเกตได้ของการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ในภูมิภาคตะวันตก พบว่า ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรสุขภาวะที่ดีและสุนทรียภาพได้ร้อยละ 66.40 ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ได้ร้อยละ 53.90 ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ร้อยละ 75.1 ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความสามารถในการคิดได้ร้อยละ 78.80 ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความรู้และทักษะพื้นฐานตามหลักสูตรได้ร้อยละ 64.80 และตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรทักษะการทำงานร้อยละ 73.80

3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ทักษะด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรม 2) ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 3) ทักษะด้านภาษาและการสื่อสาร และ 4) ทักษะความพร้อมทางอาชีพ

4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

ผลดีจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. การทบทวนความรู้ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ที่จะเรียน ทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมและพื้นฐานในการเรียนรู้ มีความสนใจในเนื้อหาวิชา
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การตั้งคำถามที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาทักษะการคิด
3. กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนมีความสนใจและฝึกทักษะการคิด เช่น วิชาวิทยาศาสตร์ที่ตั้งคำถามในลักษณะที่กระตุ้นให้เด็กคิด ปฏิบัติทดลอง
4. กิจกรรมการเรียนรู้สร้างการมีส่วนร่วมของผู้เรียน หลังจากให้ผู้เรียนเรียนรู้ไปสักระยะ ผู้เรียนจะแสดงความคิดเห็นเป็นของตนเอง ครูผู้สอนอาจใช้เป็นชุดคำถามการเรียนรู้เข้ามา โดยจะมีใบงานเป็นกลุ่มไว้ให้ผู้เรียน แล้วแบ่งผู้เรียนให้เข้ามาศึกษาทีละกลุ่ม
5. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้ครูผู้สอนสามารถพัฒนาวิธีการสอน มีรูปแบบการสอนหลากหลายวิธี ทั้งการสอนในห้องเรียน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากสิ่งที่อยู่รอบตัว
6. กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการสร้างทักษะการคิด สามารถทำให้ผู้สอนเน้นในประเด็นที่ผู้เรียนยังไม่เข้าใจ และมีวิธีการแก้ไขปัญหาที่หลากหลาย
7. ผู้เรียนสามารถกำหนดสถานการณ์ของปัญหา ค้นหาข้อมูลที่ใช้ในการแก้ปัญหา ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และสามารถเลือกวิธีการแสวงหาความรู้ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์
8. ผู้เรียนมีความร่วมมือกันในการปรึกษา สามารถประเมินผลลัพธ์จากทักษะการแสวงหาความรู้ และบรรลุเป้าหมายของการแสวงหาความรู้
9. ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ในการหาวิธีการแก้ไขปัญหาได้หลายวิธี โดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการแสวงหาความรู้และได้ข้อมูลที่ต้องการ
10. ผู้เรียนสามารถเข้าใจและสามารถทำแบบฝึกทักษะได้ถูกต้องมากขึ้น จากการฝึกทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองในเรื่องเดียวกัน

โครงการย่อยที่ 2 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะการบูรณาการสอนอย่างสร้างสรรค์ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครูวิชาชีพ

1. องค์ประกอบของการส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ อย่างสร้างสรรค์ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 4 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การปรับเปลี่ยนสถานศึกษา (Academy Transformation) จุดมุ่งหมายของการพัฒนาสถานศึกษาครั้งนี้ต้องการที่จะส่งเสริมให้บุคลากรภายในสถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการอย่างสร้างสรรค์ด้วย ICT กันอย่างทั่วถึง ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ร่วมกัน (Shared Vision) 2) กลยุทธ์สถานศึกษา (Academy Strategy) 3) วัฒนธรรมสถานศึกษา (Academy Cultural) 4) โครงสร้างสถานศึกษา (Academy Structure) งานบริหารจัดการ งานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร งานนวัตกรรมการศึกษา งานบริการและซ่อมบำรุง

องค์ประกอบที่ 2 การเตรียมสิ่งแวดล้อมสร้างสรรค์ (Creative Environment Preparation) 1.สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางด้านกายภาพ (Physical Environment) ได้แก่ การวางแผนงบประมาณ และจัดสรรเงินสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน การสนับสนุนและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีคุณภาพ สนับสนุนและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านฐานข้อมูล/สารสนเทศ สนับสนุนให้มีโครงสร้างพื้นฐานด้าน ICT สนับสนุนให้มีการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เป็นแหล่งทรัพยากรทางการเรียน 2. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางด้านจิตวิทยา (Psychological Environment) ปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบวิธีการปฏิบัติงานประจำวัน จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีบรรยากาศที่อบอุ่น จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษาอย่างมีความสุข สร้างเสริมคุณลักษณะของบุคลากรให้มีพฤติกรรมแสดงออกโดยการนำเสนอหรือแสดงความสำเร็จ มีมาตรฐานการปฏิบัติในการจัดทำแผนการสอน กิจกรรมการสอน

องค์ประกอบที่ 3 การพัฒนาครูมืออาชีพ (Teacher Professional Development)

ความสำเร็จจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการอย่างสร้างสรรค์ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทำให้ครูผู้สอนเกิดผลสัมฤทธิ์ 4 ด้าน ได้แก่ ความรู้ ทักษะ เจตคติ และนวัตกรรมสร้างสรรค์

องค์ประกอบที่ 4 การนิเทศติดตามอย่างสร้างสรรค์ (Creatively Supervision) กระบวนการประเมินคุณภาพสถานศึกษา และการประเมินการปฏิบัติงานของครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้การนิเทศติดตาม และประเมินผลควรมุ่งเน้นการปฏิบัติงานของครูผู้สอนที่มีการบูรณาการจัดการเรียนการสอนด้วย ICT ที่ส่งผลต่อเป้าหมายการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เน้นที่องค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่เกิดกับตัวผู้เรียน 2 ด้าน ได้แก่ ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information, and Media Literacy) และทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy)

2. กระบวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการอย่างสร้างสรรค์ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ตระหนักรู้ เลือกสรร เท่าทัน ICT: ICT Literacy ขั้นตอนที่ 2 รอบรู้ เชี่ยวชาญ ขำนาญ ICT: ICT Expertise ขั้นตอนที่ 3 ออกแบบ ผลงานบูรณาการสร้างสรรค์ : ICT Creativity และ ขั้นตอนที่ 4 นิเทศติดตามชี้แนะประเมินผล : ICT Evaluation

โครงการย่อยที่ 3 การวิจัยและพัฒนาารูปแบบนวัตกรรมที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาวิชาชีพของครูในภูมิภาคตะวันตก

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาวิชาชีพของครู ใช้แนวคิดการเรียนรู้ 3 แนวคิด ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้ กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participation Theory) และแนวคิดปัญญาศึกษาเป็น “หลักจิตตปัญญา 7” ทั้งสามแนวคิดนี้จะใช้ร่วมกันในทุกองค์ประกอบการพัฒนา และจากการศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์พบว่า ครูมีความต้องการในการพัฒนาตนเอง โดยใช้สื่อที่มีอยู่แล้ว มาพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน

2. ผลการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาวิชาชีพของครูในภูมิภาคตะวันตก รูปแบบนวัตกรรมที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาวิชาชีพของครูในภูมิภาคตะวันตก (PD³CE Model) มีองค์ประกอบของรูปแบบ คือ องค์ประกอบเชิงหลักการ วัตถุประสงค์ องค์ประกอบกระบวนการจัดการเรียนการสอน องค์ประกอบเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ซึ่งมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนของรูปแบบมี 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 รับรู้ (Perceive) ขั้นที่ 2 พัฒนา (Develop) ขั้นที่ 3 ออกแบบ (Design) ขั้นที่ 4 จัดกิจกรรม (Do) ขั้นที่ 5 วิพากษ์วิจารณ์สะท้อนคิด (Criticize) และขั้นที่ 6 ประเมินผล (Evaluate) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนจากผู้เชี่ยวชาญ 7 คน ได้ค่าความเหมาะสม/สอดคล้องเชิงความเป็นไปได้ของรูปแบบนวัตกรรมที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ และได้ค่าความเหมาะสม/ความสอดคล้องของรูปแบบนวัตกรรมที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ ซึ่งแสดงว่ารูปแบบนวัตกรรมที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาวิชาชีพของครูในภูมิภาคตะวันตกที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม สอดคล้องเชิงโครงสร้าง สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาต่อไปได้

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบนวัตกรรมที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาวิชาชีพของครูในภูมิภาคตะวันตก

สำหรับโรงเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา ครูผู้สอนโรงเรียนวัดนางวัง อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ได้ร่วมมือกันออกแบบรูปแบบการเรียนการสอน (2R3C) มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) R (Reflexive) 2) C (Construction) 3) C (Communicate) 4) R (Reflection) และ 5) C (Consent) และจากการที่ครูผู้สอนนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ทดลองกับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดนางวัง พบว่าคะแนนผลการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โดยใช้รูปแบบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน

สำหรับโรงเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา ครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมฐานบินกำแพงแสน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ได้ร่วมมือกันออกแบบรูปแบบนวัตกรรมที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ (PAR2C) เน้นการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ทั้งหมด 5 ขั้น ได้แก่ 1) (Preparation) การเตรียมความพร้อม 2) (Awareness) การตระหนักรู้ 3) (Reflection) การสะท้อนความคิด 4) (Construction) การสร้างองค์ความรู้ และ 5) (Crystallization) การตกผลึก และจากการที่ครูผู้สอนนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ทดลองกับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมฐานบินกำแพงแสน พบว่า คะแนนผลการเรียนรู้ เรื่องเศรษฐศาสตร์น่ารู้ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน

ความพึงพอใจของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

4. ผลการประเมินรูปแบบนวัตกรรมที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาวิชาชีพของครูในภูมิภาค ตะวันตก พบว่า ครูประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก และผลจากการถอดบทเรียนจากครูผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 2 แห่ง ตามประเด็นที่คณะผู้วิจัยได้กำหนดไว้ ให้ครูผู้สอนวิเคราะห์เงื่อนไขปัจจัยให้ครอบคลุมตั้งแต่เริ่ม ระหว่างและเมื่อสิ้นสุดโครงการครูผู้สอนได้เรียนรู้สิ่งใดจากโครงการนี้ และครูผู้สอนมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่จะทำให้โครงการสำเร็จคือ ผู้บริหารโรงเรียน จะต้องเป็นผู้ที่เห็นความสำคัญของการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมที่สร้างสรรค์การเรียนรู้

โครงการย่อยที่ 4 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนารูปแบบการสร้างเสริม ศักยภาพอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเป็นที่ปรึกษาแนะนำ นักศึกษาวิชาชีพครู

1. ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน สภาพการณ์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนา

ความต้องการจำเป็นในการสร้างเสริมศักยภาพอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง ในประเด็นความจำเป็นใน ด้านการกำหนดนโยบายการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านการคัดเลือกพี่เลี้ยงทางวิชาการ ด้านการปฏิบัติ ตามบทบาทหน้าที่ของพี่เลี้ยงทางวิชาการ ด้านกระบวนการเป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการ และด้านการพัฒนา ความรู้ความสามารถของพี่เลี้ยงทางวิชาการ ผลการศึกษาค้นคว้าความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างศักยภาพ อาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์พี่เลี้ยงเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการสำหรับนักศึกษา วิชาชีพครู พบว่า ความเหมาะสมเป็นไปได้และคุณภาพของรูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ด้าน วัตถุประสงค์ของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด และเป็นลำดับสูงสุด และด้านเงื่อนไขของการนำรูปแบบไปใช้ อยู่ในระดับมาก โดยเป็นลำดับต่ำที่สุด

2. ผลการออกแบบและพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมศักยภาพอาจารย์นิเทศและอาจารย์ พี่เลี้ยง

รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีชื่อว่า รูปแบบการสร้างเสริมศักยภาพอาจารย์นิเทศและอาจารย์ พี่เลี้ยง เพื่อ พัฒนาความสามารถด้านการเป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มีองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ คือ ชื่อรูปแบบ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการของรูปแบบ เงื่อนไขของการนำรูปแบบไป ใช้ และผลที่เกิดขึ้นตามรูปแบบ ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และคุณภาพของรูปแบบโดย ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ความเหมาะสมเป็นไปได้ และคุณภาพของรูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ ด้านวัตถุประสงค์ของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด และเป็นลำดับสูงสุด และด้านเงื่อนไขของการนำรูปแบบ ไปใช้อยู่ในระดับมาก โดยเป็นลำดับต่ำที่สุด

3. ผลการทดลองใช้และศึกษาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ของรูปแบบการสร้างเสริมศักยภาพ อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง 1) ผลการประเมินความสามารถด้านการเป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการสำหรับ นักศึกษาวิชาชีพครูก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ผลการ ประเมินความสามารถด้านการจัดประสบการณ์/จัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูก่อนและหลังการทดลอง 2.1 การประเมินโดยพี่เลี้ยงทางวิชาการ ความสามารถในการจัดประสบการณ์/จัดการเรียนรู้ของนักศึกษา วิชาชีพครู ก่อน และหลังการทดลอง จากการประเมินของอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง มีความต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2.2 การประเมินตนเองของนักศึกษาวิชาชีพครู ความสามารถด้าน

การจัดประสบการณ์/จัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูก่อน และหลังการทดลอง จากความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) การประเมินความพึงพอใจของพี่เลี้ยงทางวิชาการที่มีต่อการ ใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพอาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์พี่เลี้ยงเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเป็นพี่เลี้ยง ทางวิชาการสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ภาพรวมทุกด้านพี่เลี้ยงทางวิชาการ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ที่สุด ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของพี่เลี้ยงทางวิชาการ และ ลำดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านกระบวนการ ปฏิบัติการเป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการ 4) การประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อการใช้รูปแบบ การส่งเสริมศักยภาพอาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์พี่เลี้ยงเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเป็นพี่เลี้ยงทาง วิชาการสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ภาพรวมทุกด้านนักศึกษาวิชาชีพครูมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ลำดับ แรก ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของพี่เลี้ยงทางวิชาการ และ ลำดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านกระบวนการเป็นพี่เลี้ยง ทางวิชาการ

4. การประเมินผล ปรับปรุงรูปแบบ และถอดบทเรียนการเป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการเพื่อพัฒนา วิชาชีพครู

การประเมินประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ของรูปแบบ ผลการทดลองใช้และศึกษาประสิทธิภาพเชิง ประจักษ์ของรูปแบบ พบว่า 1) ความสามารถในการเป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูของ อาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์พี่เลี้ยงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ความสามารถด้าน การจัดประสบการณ์/จัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ความสามารถในการจัดประสบการณ์/จัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูก่อนและหลังการทดลอง จาก การประเมินความสามารถตนเองของนักศึกษาวิชาชีพครู มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ความพึงพอใจของพี่เลี้ยงทางวิชาการที่มีต่อการใช้รูปแบบการสร้างเสริมศักยภาพอาจารย์นิเทศก์และ อาจารย์พี่เลี้ยงเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู จากการ ประเมินของอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง พบว่า ภาพรวมทุกด้านพี่เลี้ยงทางวิชาการมีความพึงพอใจอยู่ ในระดับมากที่สุด 5) ความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อการใช้รูปแบบการสร้างเสริมศักยภาพ อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยงเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการสำหรับนักศึกษา วิชาชีพครู จากการประเมินของนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า ภาพรวมทุกด้านนักศึกษาวิชาชีพครู มีความพึง พพอใจอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินเพื่อรับรองรูปแบบโดยพี่เลี้ยงทางวิชาการต้นแบบ จากการประชุมพี่ เลี้ยงทางวิชาการต้นแบบ พบว่า คุณภาพของรูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ด้านผลที่เกิดขึ้น ตามรูปแบบ อยู่ในลำดับสูงสุด รองลงมาคือ ด้านหลักการของรูปแบบวัตถุประสงค์ของรูปแบบ และด้าน กระบวนการของรูปแบบ ผลการถอดบทเรียน การเป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู เกี่ยวกับแนว ปฏิบัติที่ดีในการเป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู ที่เกิดขึ้นระหว่างการใช้รูปแบบ ซึ่งสามารถ สังเคราะห์คุณลักษณะร่วมของพี่เลี้ยงทางวิชาการ ที่ประกอบด้วยด้านภาพลักษณ์ (Appearance) ของพี่เลี้ยง ทางวิชาการกิจลักษณะ (Performance) ของพี่เลี้ยงทางวิชาการ และศักยภาพ (Potential) ของพี่เลี้ยงทาง วิชาการ

โครงการย่อยที่ 5 การวิจัยและพัฒนาเพื่อเสริมพลังให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจากงานประจำสู่การวิจัยในชั้นเรียนด้วยการสร้างสรรค์คุณภาพวิชาการและความก้าวหน้าในวิชาชีพ

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการ

สภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในภาคตะวันตกในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่สูงที่สุด คือ ความมุ่งมั่นและความพึงพอใจต่อวิชาชีพครูอยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านสภาพการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก และด้านที่ต่ำที่สุด คือ การพัฒนาตนเอง อยู่ในระดับมาก

ด้านความพึงพอใจต่อวิชาชีพครูอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่สูงที่สุด คือ มีความพึงพอใจในวิชาชีพความเป็นครูอยู่ในระดับมาก รองลงมาข้อ มีความมุ่งมั่นในการเป็นครู/ผู้สอนทั้งชีวิตอยู่ในระดับมาก และข้อต่ำสุด คือ ภาพรวมคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนของท่านมีปัญหาอยู่ในระดับมาก

ด้านสภาพการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่สูงที่สุด คือ ต้องการแก้ไขปัญหาการศึกษาของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก รองลงมาข้อ ทุ่มเทการทำงานในวิชาชีพอย่างสม่ำเสมออยู่ในระดับมาก และข้อต่ำสุด คือ มีการะงานประจำในการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก

ด้านการพัฒนาตนเอง อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่สูงที่สุด คือ ต้องการการเสริมพลังเพื่อการสร้างสรรค์การเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก รองลงมาข้อ ต้องการพัฒนาตนเองในการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมฐานความรู้ อยู่ในระดับมาก และข้อต่ำสุด คือ มีแผนในการศึกษาต่อเพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก

ส่วนความต้องการในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจากงานประจำสู่การวิจัยในชั้นเรียน พบว่า แนวคิดการพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย ความถี่สูงสุด คือ ต้องการแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมในการทำวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของงานประจำ รวมทั้งการพัฒนาการเรียนการสอน จนนำไปสู่ประโยชน์ของผู้เรียน และครูผู้สอน ร้อยละ 51.43 รองลงมา งานวิจัยที่สอดคล้องและแก้ปัญหาได้ และให้ผู้เรียนเข้าใจปฏิบัติได้เอง ร้อยละ 42.86

ความต้องการด้านระเบียบวิจัยในชั้นเรียน คือ ต้องการมีเอกสารไว้ศึกษา ร้อยละ 71.43 รองลงมา ต้องการให้พบทวนฝึกปฏิบัติไปด้วยกัน และช่วยดูงานที่ทำ ร้อยละ 48.57

ความต้องการด้านนวัตกรรมการศึกษา คือ การสร้างเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาทำอะไร เช่น สอนให้เด็กคิด ต้องพัฒนานวัตกรรมอะไร อย่างไร ร้อยละ 34.28 รองลงมา การผลิตสื่อต่างๆ ร้อยละ 28.57

ความต้องการด้านการเขียนรายงาน คือ ต้องการตัวอย่างหรือหากเป็นไปได้ควรทำ ดัชนีเค้าโครง เกี่ยวกับการเขียนงานวิจัย ร้อยละ 80.00 รองลงมา ต้องการให้การเขียนรายงานแบบสั้นๆง่ายๆ ร้อยละ 54.28

2. ร่างรูปแบบและการรับรองรูปแบบ

2.1 องค์ประกอบของรูปแบบการเสริมพลังให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจากงานประจำสู่การวิจัยในชั้นเรียน เพื่อสร้างสรรค์คุณภาพของผลงานและความก้าวหน้าในวิชาชีพ คณะผู้วิจัยได้รูปแบบใช้ชื่อว่า “EDU-WESTERN Model” มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) Effort - E (ความอุตสาหะ) 2) Driving Forces -D (แรงขับ/พลังภายใน) 3) Universal-U (ความเป็นสากล) 4) Wealthy Intelligence- W (ความมีสติปัญญา) 5) Effectiveness to Learner -E (ประสิทธิผลสู่ผู้เรียน) 6) Self-developing-S (การพัฒนาตนเอง) 7) Technology-T (เทคโนโลยี) 8) Empowering-E (การเสริมพลังอำนาจ) 9) Responding-R (การตอบสนองต่อ R to R) และ 10) Networking-N (เครือข่ายวิชาการ) ซึ่งมีองค์ประกอบรวม ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ความสามารถในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นการพัฒนาทักษะ/ความสามารถของครูในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทั้งการเรียนรู้ การลงมือปฏิบัติ การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และการมีพี่เลี้ยงหนุนเนื่อง (Coaching)

องค์ประกอบที่ 2 กิจกรรมการพัฒนาตนเองตลอดเวลา เพื่อให้เกิดการ

เรียนรู้ในการเรียนการสอนของครูผู้เรียน ซึ่งต้องมีกิจกรรมในการปฏิบัติงานประจำสู่การวิจัย (R to R) ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์ผลงานวิชาการ **องค์ประกอบที่ 3 ชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์** ที่ประกอบด้วย พี่เลี้ยงหนุนเนื่อง และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มครู เพื่อนร่วมงาน และผู้เรียนให้เกิดเป็นชุมชนการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ **องค์ประกอบที่ 4 ปัจจัยเอื้อ (ภายใน)** เป็นองค์ประกอบที่เอื้อให้เกิดผลสำเร็จจากปัจจัยภายในตนเอง ได้แก่ การมีไฟในตัว (Passionate) แรงจูงใจในใฝ่สัมฤทธิ์ การเรียนรู้จากการปฏิบัติ การเรียนรู้ด้วยตนเอง และ ความรับผิดชอบต่องาน **องค์ประกอบที่ 5 ปัจจัยสนับสนุน (ภายนอก)** เป็นองค์ประกอบที่สนับสนุนให้เกิดความสำเร็จจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ครอบครัว และการสนับสนุนจากสังคม

2.2 การรับรองโดยการตรวจสอบ ใช้การจัดประชุมสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 5 คน เพื่อรับรองรูปแบบฯ ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการเสริมพลังให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจากงานประจำสู่การวิจัยในชั้นเรียนในภาพรวม อยู่ในระดับมาก

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบ 3. 1 การจัดอบรมเพื่อการเสริมพลังให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจากงานประจำสู่การวิจัยในชั้นเรียน

1) การทดสอบความรู้ ในภาพรวมของ 4 โรงเรียน พบว่า คะแนนก่อนการอบรม (Pre-test) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย = 10.88 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\bar{X}$ = 10.88, S.D. = 1.766) (43.52 %) และหลังการอบรมได้ทดสอบหลังการอบรม (Post-test) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 18.66, S.D. = 2.678) (74.64 %) จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน ส่วนผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนการอบรมและหลังการอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) การประเมินผลความรู้ ความสามารถและการปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน การประเมินความรู้ ความสามารถและการปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนในภาคตะวันตก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3) การประเมินผลคุณภาพการปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน การประเมินคุณภาพการปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนในภาพรวมของ 4 โรงเรียนในภาคตะวันตก ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณารายหัวข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับดีมาก อันดับสูงสุด คือ วัตถุประสงค์ของการวิจัยมีความสอดคล้องกับชื่อเรื่องและปัญหาวิจัย รองลงมา ชื่อเรื่องมีความครอบคลุมกับการวิจัย และข้อต่ำที่สุด การเขียนรายงานการวิจัยในภาพรวมมีความชัดเจน

4. ผลการพัฒนา (Development : D₂) เป็นการประเมินผล (Evaluation : E) ความพึงพอใจของครู และถอดบทเรียน

4.1 ความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการเสริมพลังให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องของครู ในภาพรวม 4 โรงเรียน อยู่ในระดับมาก

4.2 ผลการถอดบทเรียน พบว่า

1. การใช้ประโยชน์จากโครงการวิจัย

1) การวิจัย ใช้ในการทำวิจัยในชั้นเรียน การพัฒนากระบวนการทำวิจัยที่สามารถทำให้เห็นข้อบกพร่อง/จุดที่สมควรได้รับการแก้ไข หรือจุดที่ควรส่งเสริม เพื่อนำไปปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอน

2) การพัฒนาตนเองและงาน เกิดการพัฒนาตนเองในการทำงาน หน้าที่การสอนและการบริหารจัดการห้องเรียน รวมถึงการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน นำความรู้ ขั้นตอน วิธีการในการทำวิจัยไปพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน

3) การเรียนการสอน มีพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและการทำวิจัย เพื่อแก้ปัญหาในการเรียนการสอน ใช้แก้ปัญหาผู้เรียน เพื่อนำไปสู่การพัฒนา แก้ไขปัญหาสิ่งที่พบเจอในระหว่างการเรียนการสอน สามารถนำไปใช้ประโยชน์ คือ พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้

4) นวัตกรรม มีการทำนวัตกรรมในงานวิจัย ใช้ในการพัฒนาแบบฝึกทักษะที่ใช้ในการเรียนการสอน นำมาจัดเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้เพิ่มเติมในวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี

5) คุณภาพการสอน ใช้แก้ปัญหาของผู้เรียน และสามารถนำมาพัฒนาคุณภาพการสอนให้ดียิ่งขึ้น แก้ไขปัญหาการใช้พลังงานอย่างไม่รู้คุณค่าและประหยัดใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ให้มีการพัฒนาดีขึ้น

6) พัฒนาความคิดผู้เรียน ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

โครงการย่อยที่ 6 การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล ในภูมิภาคตะวันตกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน

1. สภาพการเรียนรู้ของครู กศน.ตำบลในภูมิภาคตะวันตก พบว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครู กศน.ตำบล 1 คนทำหน้าที่หลักในการจัดการเรียนการสอนทั้ง 3 ระดับคือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยหลักสูตรที่ใช้เป็นหลักสูตรแกนกลางที่กำหนดโดยส่วนกลาง มีรายวิชาที่สอนหลายรายวิชา ครูจึงใช้การบูรณาการรายวิชาต่าง ๆ ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูทำหน้าที่คอยให้ความช่วยเหลือ แนะนำ สนับสนุน โดยเน้นให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน และร่วมลงมือปฏิบัติ ส่วนการประเมินผลใช้วิธีการประเมินจากการสอบและจากผลงานหรือชิ้นงาน สำหรับปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู กศน.ตำบล ผลจากการศึกษาพบว่า มีทั้งปัญหาเกี่ยวกับตัวครู หลักสูตร และผู้เรียน กล่าวคือ ครู 1 คนสอนหลายรายวิชา และสอนเด็กหลายกลุ่ม บางรายวิชาครูขาดประสบการณ์ในการสอนเนื่องจากมีวุฒิการศึกษาไม่ตรงกับรายวิชาที่สอน เนื้อหาที่กำหนดให้เรียนมีมากเกินไป (เรียนเป็นรายวิชา) ผู้เรียนบางคนไม่มีเวลามาเรียนหรือร่วมกิจกรรม เพราะต้องประกอบอาชีพ และข้อสอบบางรายวิชายากเกินไป

2. รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของครู กศน.ตำบลในภูมิภาคตะวันตกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน ที่สร้างและพัฒนาขึ้นคือ “รูปแบบพื้นที่ว่างแห่งการเรียนรู้ (SPACE OF Happiness Model)” ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ 3 ปัจจัยความสำเร็จ และ 4 ขั้นตอนการดำเนินการ องค์ประกอบทั้ง 8 องค์ประกอบได้แก่ 1) การคิดที่นำไปสู่ความยั่งยืน (Sustainability: S) 2) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ (Participation: P) 3) การมีเป้าหมายในการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตน (A: Aim) 4) การคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) 5) การประยุกต์ใช้ความรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Efficiency Economy) 6) การให้โอกาส (Opportunity) 7) การมีสัมพันธภาพที่ดีในการเรียนรู้ (Friendship) และ 8) การเรียนรู้ (Learning) โดยมีปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จคือ 1) การตระหนักถึงคุณค่า (Value Awareness) 2) การพึ่งพาตนเอง (Self Reliance) และ 3) การมีส่วนร่วม (Participation) และการนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู กศน.ตำบลเพื่อพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนไปใช้ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ 1) ประชุมวางแผน เพื่อจัดทำแผนการสอนที่ส่งเสริมการคิดเป็นของผู้เรียน 2) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างครูผู้สอน นักวิชาการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน และ 4) ประเมินผลและเสนอแนวทางพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเป็นของผู้เรียน

3. แนวทางพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู กศน.ตำบลในภูมิภาคตะวันตกเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดของผู้เรียน ผลจากการศึกษาพบว่า ควรมีการพัฒนาทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวครูผู้สอน หลักสูตร วิธีการวัดและประเมินผล เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการและความแตกต่างของผู้เรียน กล่าวคือ ในระดับนโยบาย ควรมีการทบทวนและปรับปรุงหลักสูตรของ กศน. เพื่อกำหนดรายวิชาเรียนให้เหมาะสม และให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามสภาพจริง ควรกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นครู กศน.ตำบลเพื่อให้ครูมีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนได้ และควรให้ครูมีบทบาทในการวัดผลการเรียนการสอนมากขึ้น ให้ครูผู้สอนเป็นผู้ออกข้อสอบวัดผลการเรียนรู้เพื่อให้เป็นไปตามหลักการวัดผลมากขึ้น

3.2 ผลการประชุมข้อเสนอแนะทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ในภาคตะวันตก

จากผลการประชุมข้อเสนอแนะทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาคตะวันตกของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโรงเรียน มีข้อเสนอดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภูมิภาคตะวันตก

ด้านกระทรวงศึกษาธิการ/กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น

1. กระทรวงศึกษาธิการ /กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ควรสนับสนุนให้ครู ซึ่งการวิจัยถือว่าเป็นสิ่งที่ทำให้ทราบถึงปัญหาและวิธีการแก้ปัญหา การจะพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้งานวิจัยถือว่าเป็นสิ่งดีและควรทำอย่างต่อเนื่อง

2. กระทรวงศึกษาธิการ /กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมโลก ให้ทันต่อเหตุการณ์เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียน

3. ควรพัฒนาการศึกษาให้ทัดเทียมกับประเทศอื่น ซึ่งนโยบายระดับกระทรวงมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย

4. ควรมีการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ควรพัฒนาที่นโยบายขององค์กร ตัวบุคลากรหรือครูผู้สอน แต่การสนับสนุนด้านการพัฒนางานวิชาการ และงานวิจัยในทุกชั้นเรียน

5. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกด้าน อย่างต่อเนื่อง โดยมีนโยบายชัดเจน สถานศึกษาควรจัดวางตัวบุคลากรให้สอดคล้องตรงกับความรู้ความสามารถ ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อต่อยอดเป็นผลงานทางวิชาการต่อไป

ด้านสถาบันการศึกษา

1. สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทำงานวิจัย เพื่อให้เกิดการพัฒนาและใช้กับผู้เรียน

2. สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ การค้นหาข้อมูล

3. สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมให้ครูมีความรับผิดชอบ มีความรอบรู้ต่อสังคมให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมโลก

4. สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาไปพร้อมๆกันทั้งองค์กร ผู้บริหาร ครู ผู้เรียน และชุมชน จะทำให้เกิดความเข้มแข็ง และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรอย่างสูงสุด

5. สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง และให้ผู้สอนแต่ละวิชายึดปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน โรงเรียน และเป็นประโยชน์ต่อ ตนเองในการพัฒนาความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

6. ผู้เรียนต้องมีโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกัน มีทักษะที่หลากหลาย มีพัฒนาการที่ทันสมัย ยกฐานะครู และอาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง พัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาทัดเทียมกับนานาชาติ

ด้านครู

ประเด็นสำคัญด้านครู ความแตกต่างระหว่างบุคคล ที่จะถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน ที่มีศักยภาพแตกต่างกัน จึงต้องมีการเติมเต็มความรู้และทักษะให้กับครู ได้รับความรู้ความสามารถ เพื่อส่งเสริมโอกาสให้กับเด็ก จึงต้องมีการพัฒนาครู ด้วยการให้ครูใช้การวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง ได้แก่

1. ครูควรมีการปลูกฝังหน้าที่ความรับผิดชอบ จะเกิดผลได้ง่ายกว่าปลูกฝังตอนโต และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

2. ครูควรมีการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อทำให้เกิดการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่ดีและเต็มประสิทธิภาพและยังเกิดการสร้างสรรค์ของการวิจัยที่ดีขึ้น

3. ครูควรมีการสร้างจิตสำนึกให้กับผู้เรียน ตั้งแต่บ้านมาถึงโรงเรียน ให้เป็นความชำนาญ และสำคัญในการแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้น

4. ครูควรมีการพัฒนาจริง ทำจริง จริงใจ ในการพัฒนาทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ระดับบนสุดลงถึงล่างเสมอ และทุกภาคส่วนของสังคมร่วมด้วยช่วยกันไม่ได้ลงที่ผู้สอนอย่างเดียว

5. ควรพัฒนาการเรียนการสอน โดยใช้งานวิจัย R to R ที่ครูควรมีส่วนร่วมในการวิจัยทุกคน ซึ่งเป็นงานวิจัยงานประจำนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน และควรทำอย่างต่อเนื่อง ควรทำในทุกเทอม เพื่อพัฒนางานและควรทำทุกเทอม และสามารถถ่ายทอดปัญหาให้เพื่อนครู เพื่อจะได้ทราบปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา

6. ครูควรนำผลการวิจัยไปพัฒนางาน การเรียนการสอน และสามารถถ่ายทอดปัญหาให้เพื่อนครูที่อยู่ต่างรายวิชา ต่างระดับ เพื่อเราจะได้ทราบปัญหาและแก้ไขปัญหาเหล่านั้น เพื่อส่งเสริมและยกระดับการศึกษาให้ดีขึ้น

7. ครูควรมีการพัฒนา โดยกำหนดให้ทุกคนทำวิจัยในชั้นเรียนทุกๆด้าน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์

ด้านมหาวิทยาลัย

1. มหาวิทยาลัยควรจัดอบรมให้ความรู้ เชิงปฏิบัติการที่ง่าย ไม่ซับซ้อนสามารถนำไปใช้ได้จริง ส่งเสริม สนับสนุนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์แก่ผู้เรียน

2. เป็นผลที่เกิดจากงานวิจัยส่วนหนึ่ง ดังนั้นงานวิจัยทุกฉบับที่ได้ดำเนินการ ให้จัดเก็บอย่างเป็นระบบพร้อมที่จะเผยแพร่และนำกลับมาวางแผนพัฒนาในเรื่องเดิมหรือเรื่องอื่นๆต่อไป

3. แนวทางการสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก

1. แนวทางการสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในระดับนโยบาย

1.1 นโยบายทางการศึกษาควรเน้นโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพ และเป็นไปอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง

1.2 นโยบายทางการศึกษาควรมีความต่อเนื่อง ไม่ปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมโดยไม่จำเป็น ซึ่งอาจทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนขาดความเข้าใจและความตระหนัก และนำไปสู่ความล้มเหลวในการจัดการเรียนรู้

1.3 นโยบายการจัดการศึกษาควรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และสามารถทักษะที่จำเป็นและตอบสนองต่อความต้องการในศตวรรษที่ 21 สามารถสร้างทักษะการเรียนรู้ที่หลากหลายให้แก่ผู้เรียน

1.4 หน่วยงานระดับนโยบายทางการศึกษา ควรสร้างความชัดเจนในการยกระดับคุณภาพการศึกษา

1.5 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้มีจำนวนที่เหมาะสม มีเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ที่เหมาะสมกับวัย และความพร้อม

2. แนวทางการสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในระดับสถานศึกษา

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการบริหารจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นความแตกต่างระหว่างผู้เรียนที่มีความหลากหลาย

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีนโยบายการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการกลุ่มสาระวิชาและเชื่อมโยงกับชุมชน สามารถตอบสนองต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย

2.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรเชื่อมโยงกับชุมชนในการจัดหาแหล่งเรียนรู้ ที่มีความหลากหลายที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2.5 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนองความต้องการของผู้เรียน

2.6 ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดการระบอบการสอนของครูในตรงกับความรู้ความสามารถและควรส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง

2.7 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน และการวิจัยแบบ R to R เพื่อให้ทราบถึงปัญหาจากการเรียนและวิธีการแก้ปัญหาของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

3. แนวทางการสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในระดับครูผู้สอน

3.1 ระดับประถมศึกษาควรเน้นทักษะการคิดพื้นฐาน ครูจะต้องมีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

3.2 ครูต้องมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ และการค้นหาข้อมูล ซึ่งผลของการสร้างทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จะทำให้ผู้เรียนมีความรอบรู้ต่อสังคม มีความรับผิดชอบ สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

3.3 ครูจำเป็นต้องการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้แบบใหม่จากเดิมที่ครูเป็นผู้สอน มาเป็นผู้กระตุ้นและอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียน เพื่อนำไปสู่การสร้างความรู้ใหม่ ที่ทำให้มีการเรียนรู้ร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และพื้นฐานความรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน

3.4 ครูผู้สอนต้องมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติ โดยต้องมีการกำหนดลำดับขั้นตอนอย่างชัดเจน แต่มีความยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์จริง

3.5 ครูผู้สอนควรสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียน โดยกระตุ้นความต้องการการเรียนรู้และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ พร้อมทั้งส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกคน

3.6 การประเมินการจัดการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียน ครูผู้สอนควรเลือกวิธีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ที่มีมาตรฐาน แต่ต้องมีความหลากหลายกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม

4. แนวทางการสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในระดับเครือข่ายทางการศึกษา

4.1 ชุมชนต้องมีความเชื่อมโยงทางการศึกษากับสถานศึกษา โดยที่ชุมชนต้องมีบทบาทหน้าที่ในการเป็นแหล่งเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูจะต้องเป็น

ผู้ประสานงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และคนในชุมชนได้เข้ามาร่วมกันเรียนรู้และมีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา

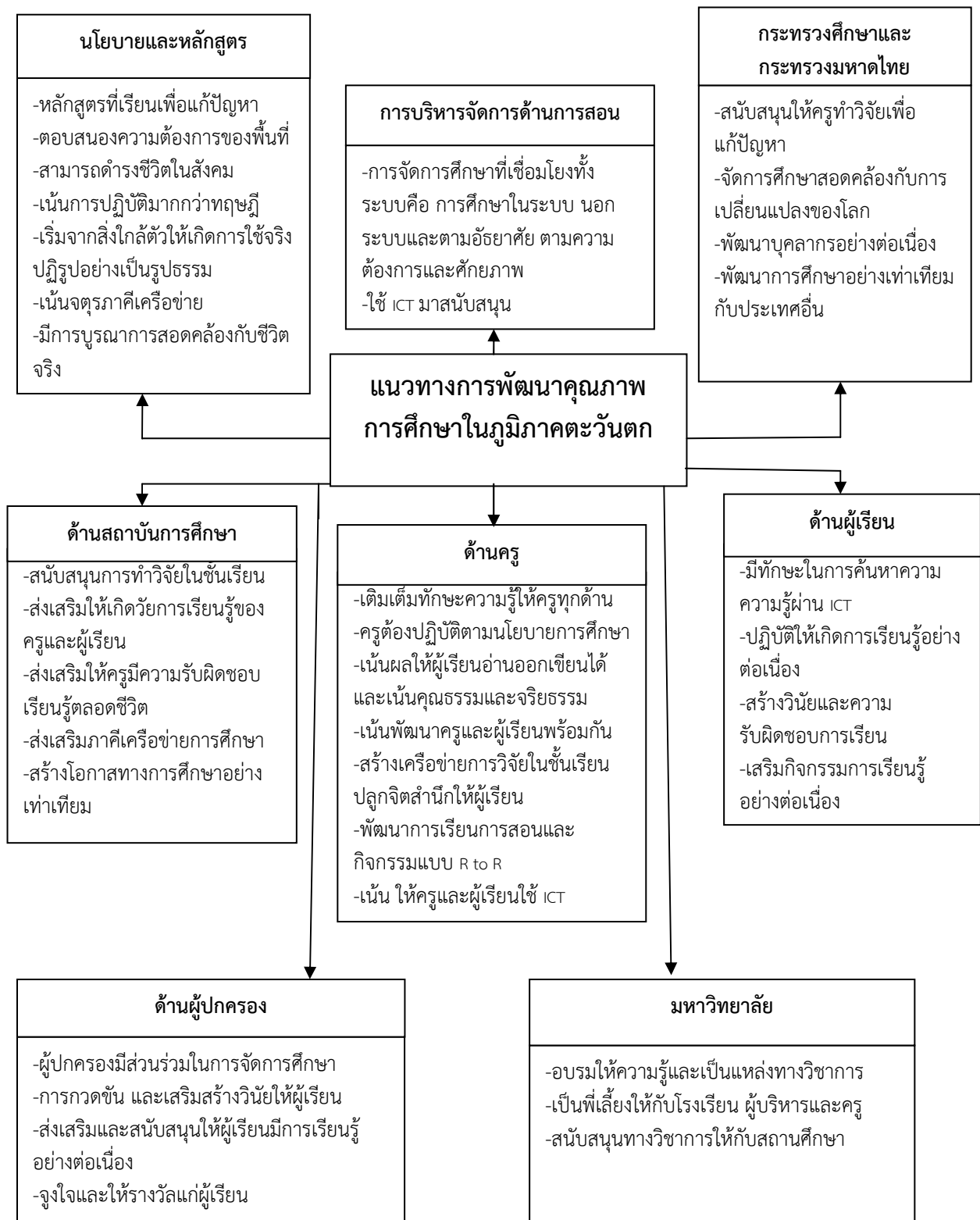
4.2 ชุมชนในฐานะที่เป็นผู้จัดการเรียนรู้ ต้องมีฐานการเรียนรู้ เข้าถึงการเรียนรู้และความรู้ที่จะสามารถจัดการเรียนรู้ในชุมชนได้ และนำความรู้ภูมิปัญญาในชุมชนทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ ภูมิปัญญาวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ที่เป็นอัตลักษณ์ชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างความรู้เข้มแข็งและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ให้แก่ชุมชน

5. แนวทางการสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในระดับผู้ปกครอง

5.1 การพัฒนาบทบาทของผู้ปกครองในฐานะที่เป็นครูคนแรกของผู้เรียน โดยผู้ปกครองควรสนใจและตระหนักในการดูแลและส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตรหลาน

5.2 การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนต้องเป็นไปอย่างรอบด้าน ทั้งความรู้ อารมณ์ ร่างกาย มีมนุษยสัมพันธ์ มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม

จากการนำเสนอผลการวิจัยทั้ง 6 โครงการและประชุมข้อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ สามารถสังเคราะห์เป็นผังภูมิที่ 3.1-3.2 ได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 3.1 แสดงแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภูมิภาคตะวันตก

แผนภูมิที่ 3.2 แสดงแนวทางการสร้างสรรค์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในภูมิภาคตะวันตก

ส่วนที่ 4

บทวิเคราะห์ประเด็นเชิงนโยบาย

การศึกษานับเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า ตลอดจนการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในสังคม เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาคนในด้านต่างๆ ตั้งแต่แรกเกิดให้เกิดการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถที่จะดำรงชีพและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข สามารถเท่าทันการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งเป็นพลังในการสร้างสรรค์และพัฒนาประเทศได้ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาคนนั้นต้องอาศัยกระบวนการศึกษาเป็นหลัก ทั้งนี้เพราะคนเป็นทั้งเหตุปัจจัยและผลลัพธ์ที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศ แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในการประเมินจากหน่วยงาน/สถาบันต่างๆ เช่น สมาคมนานาชาติเพื่อการประเมินสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา : IEA, องค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา : OECD, สถาบันนานาชาติเพื่อการพัฒนาการจัดการ : IMD ซึ่งล้วนสรุปผลคุณภาพการศึกษาไปในทางเดียวกันว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในทุกระดับอยู่ในระดับต่ำมาก ผลการวิจัยสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหามาตรการจัดการเรียนการสอนของไทย มีปัญหาทั้งในด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้านความเป็นธรรมและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

จึงเห็นได้ว่าคุณภาพการศึกษาไทย ถึงเวลาที่ต้องยกเครื่อง หรือต้องเปลี่ยนแปลงด้วยการกำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาทั้งระบบ แต่สิ่งสำคัญของต้นน้ำในฐานะครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องยกเครื่องใหม่ (Re-engineering) เป็นลำดับแรก สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การศึกษา พ.ศ.2556-2558 เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของประเทศไทย ตามนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ดังนี้ “คนไทยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพ นำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ พึ่งพาตนเองได้ และมีสำนึกในความเป็นไทย อยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข” โดยกำหนดเป้าหมาย คือ ปี 2556 จะเน้นการปรับปรุงหลักสูตรและการพัฒนาครู ปี 2557 จะดำเนินการให้เกิดความชัดเจนในเรื่องประชาคมอาเซียนและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา และปี 2558 นโยบายทุกข้อของรัฐบาลต้องสัมฤทธิ์ผล ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์การศึกษา พ.ศ.2556-2558 ได้กำหนด 7 ยุทธศาสตร์เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของประเทศไทย ดังนี้ 1) พัฒนาคูณภาพการศึกษาทุกระดับทุกประเภท 2) การสร้างโอกาสทางการศึกษาแก่ประชากรทุกกลุ่มอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม 3) การปฏิรูปครูเพื่อยกระดับครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง 4) การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา อาชีวศึกษา และการฝึกอาชีพให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ 5) การพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาให้ทัดเทียมกับนานาชาติ 6) การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างทุนปัญญาของชาติ และ 7) การเพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ เพื่รองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน

การจัดการศึกษาให้ผู้เรียน ตามทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตั้งอยู่บนกระบวนการทัศน์และฐานคิดที่เชื่อว่า รูปแบบการศึกษาแบบดั้งเดิมในช่วงศตวรรษที่ 20 ที่ผ่านมามีได้เน้นย้ำแต่การเรียนและท่องจำเนื้อหาในสาระวิชาหลัก อาทิ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ สังคมศึกษา ไม่เพียงพออีกต่อไปแล้วในการดำรงชีวิตและการทำงานในโลกศตวรรษใหม่ภายใต้ความท้าทายใหม่

สำหรับแนวคิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตั้งต้นจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยให้ความสำคัญกับการปลูกฝัง “ทักษะ” ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 5 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน ทักษะการใช้เหตุผล ทักษะด้านเทคโนโลยี และทักษะด้านวิชาชีพ สำหรับทั้ง 5 ทักษะจะพัฒนาทักษะในการคิดขั้นสูง ควบคู่กับ “เนื้อหา” ในสาระวิชาหลักและความรู้อื่นที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 เช่น ความรู้เรื่องโลก ความรู้ด้านการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้ด้านพลเมือง ความรู้ด้านสุขภาพ และความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ผ่านหลักสูตรที่มีลักษณะกระชับ (Lean Curriculum) ช่างคิด (Thinking Curriculum) และบูรณาการ (Interdisciplinary Curriculum) เพื่อสร้างผู้เรียนที่มี “คุณลักษณะ” อันพึงปรารถนาของโลกศตวรรษที่ 21 ได้ นั่นคือ รู้จักคิด รู้จักการใช้เหตุผล รักการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีสำนึกความเป็นพลเมือง มีจริยธรรม มีความสามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว มีมนุษยสัมพันธ์ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดชีวิต

นอกจากนี้ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ยังต้องมีการผสมผสานเทคโนโลยีเข้ากับเนื้อหาและวิธีการสอน โดยใช้เทคโนโลยีสนับสนุนทฤษฎีการเรียนรู้แบบใหม่ในการพัฒนาเนื้อหาและทักษะแบบใหม่อีกด้วย เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ควรมีคุณลักษณะที่มีชีวิต มีพลวัต มีปฏิสัมพันธ์ การเชื่อมต่อและมีส่วนร่วม ใช้สื่อการเรียนรู้ผสมอย่างหลากหลาย ปรับเปลี่ยนตามความสามารถและระดับของผู้เรียน มีเนื้อหาที่ไม่ยึดติดกับตัวสื่อ เลือกประกอบเนื้อหาได้เอง ค้นหา-แก้ไข-จดบันทึกได้ เก็บประวัติการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และมีระบบการประเมินผลการเรียนรู้ที่รวดเร็วและต่อเนื่อง (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ,2557)

แผนภูมิที่ 4.1 เป้าหมายของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ที่มา : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) (2557) ข้อเสนอว่าด้วยการปฏิรูประบบการศึกษาไทย

ข้อเสนอเพื่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้

คำถามสำคัญที่จำเป็นต้องแสวงหาคำตอบเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ ถูกออกแบบขึ้นเพื่ออะไร รับผิดชอบต่อใคร และรับผิดชอบอย่างไร

ระบบความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Accountability of Stakeholders) ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง สถาบันการศึกษา และชุมชน ควรถูกออกแบบขึ้นโดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษานบนเส้นทางของการสร้างผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยรับผิดชอบต่อผู้เรียน และ ครูในการศึกษาขั้นพื้นฐานและครู กศน. ผ่านระบบการเรียนรู้ รวมถึงการเสริมพลัง จูงใจด้วยการให้รางวัลและ ลงโทษ และผ่านระบบการสร้างระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) ให้ความช่วยเหลือผู้เรียน ครูใน การศึกษาขั้นพื้นฐานและครู กศน. หรือสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและศูนย์การเรียนรู้ กศน. ที่มีปัญหา

จากที่กล่าวมา หัวใจสำคัญของการยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ ในระบบ การจัดการศึกษาของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอยู่ที่การสร้างระบบความรับผิดชอบต่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตาม แนวคิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยให้มหาวิทยาลัยเป็นพี่เลี้ยง (Coach) สร้างชุมชนการเรียนรู้ วิชาการ (Professional Learning Community : PLC) จากครูผู้สอนหรือผู้เรียน (มหาวิทยาลัยไปด้วยกัน กับสถานศึกษา) ซึ่งสถาบันการศึกษาทุกระดับ โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ กศน. มีความรับผิดชอบต่อตรงต่อ ผู้เรียนมากขึ้น โดยสถาบันการศึกษาทุกระดับ โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ กศน.และมหาวิทยาลัย ควรเป็นหน่วย หลักในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และมีอิสระในการบริหารจัดการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการออกแบบ หลักสูตร วิธีการสอน และวิธีการวัดผลตามแนวคิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และเจตนารมณ์ของสถาบันการศึกษาทุกระดับ โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ กศน. รวมถึงตอบสนองต่อสภาพ ปัญหาและความต้องการชุมชน สิ่งสำคัญคือการศึกษากับชุมชน ชุมชนเป็นภาคีเครือข่าย หรือเป็นผู้จัดการ ศึกษา รวมถึงการฝึกอบรมพัฒนาครู และการประเมินคุณภาพสถานศึกษาภายใน โดยมีการปฏิรูประบบการ จัดทำและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพของสถานศึกษาต่อสาธารณะเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการตัดสินใจของ ผู้ปกครองในการคัดเลือกสถาบันการศึกษาทุกระดับ โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ กศน. และสร้างระบบให้ความ ช่วยเหลือโรงเรียน ครูและผู้เรียนที่มีปัญหา

จากโครงการย่อย 6 โครงการ ได้แก่

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของ โรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก
2. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ อย่างสร้างสรรค์ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครู
3. การวิจัยและพัฒนาในรูปแบบนวัตกรรมที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาวิชาชีพของครูในภูมิภาค ตะวันตก
4. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมศักยภาพอาจารย์นิเทศและ อาจารย์พี่เลี้ยง เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเป็นที่ปรึกษาแนะนำนักศึกษาวิชาชีพครู
5. การวิจัยและพัฒนาเพื่อเสริมพลังให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจากงานประจำสู่การวิจัยในชั้น เรียนด้วยการสร้างสรรค์คุณภาพวิชาการและความก้าวหน้าในวิชาชีพ
6. การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของครู การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ตำบล ในภูมิภาคตะวันตกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน

การปฏิรูปเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรคการเรียนรู้ในระดับสถานศึกษา

แนวทางการยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรคการเรียนรู้ในระดับสถานศึกษาถือว่าสถานศึกษาเป็นศูนย์กลางในการปรับเปลี่ยน โดยสถานศึกษาต้องทำหน้าที่เป็นหน่วยหลักของการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน เงื่อนไขที่จำเป็นของการปฏิรูปคือ สถานศึกษาต้องมีความเป็นอิสระในการบริหารการศึกษา โดยได้รับงบประมาณและการสนับสนุนทางวิชาการที่เพียงพอจากรัฐ

การปฏิรูปการศึกษาในระดับสถานศึกษาเน้นไปที่การพัฒนาคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนเป็นสำคัญ ภายใต้หลักความยืดหยุ่น ความหลากหลาย ความมีพลวัต การมีส่วนร่วมจากผู้ปกครองและชุมชน ความสามารถในการตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชน และการมีสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนา ดังแสดงในภาพที่ 4.2

แผนภูมิที่ 4.2 การปฏิรูปการยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรคการเรียนรู้ในระดับสถานศึกษา

สอดคล้องกับงานวิจัยใน 6 โครงการชี้ให้เห็นว่า การยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรคการเรียนรู้ต้องมีการยกเครื่อง (Re-engineering) โดยเป้าหมายต้องมีการปรับเปลี่ยนที่เน้นการปฏิรูประบบการศึกษาไทยในประเด็น (1) การลดปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านต่างๆ ในระบบการจัดการการศึกษา (2) การพัฒนาระบบการเรียนการสอนให้นักเรียนมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ตามมาตรฐานการศึกษา (3) การพัฒนาระบบครูให้มีคุณภาพ ในด้านการนิเทศก์ Coaching ครูพี่เลี้ยง การพัฒนาครู ICT การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ และ R to R สร้างครุนักวิจัย (Research Teacher) และ (4) การสร้างความรับผิดชอบ (Accountability) ในระบบการจัดการการศึกษาของครูและนักเรียน

จากผลการวิจัย คณะผู้วิจัยได้สรุปและสังเคราะห์บทสรุปเชิงนโยบายในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. การลดปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านต่างๆ ในระบบการจัดการการศึกษา

1.1 ความไม่เป็นธรรม และความไม่เท่าเทียมในระบบการศึกษา

ระบบการศึกษา ที่เกิดจากความไม่เป็นธรรม และความไม่เท่าเทียม ก่อให้เกิดการเบียดขับ การปิดกั้น และการสร้างความเป็นอื่น (The Others) ให้กับคนชายขอบ คนด้อยโอกาส คนยากจนในระบบ การศึกษา จากข้อมูลการวิจัยรัฐให้ความสำคัญกับการศึกษาในระบบทุกระดับ แต่การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยรัฐกลับให้ความสำคัญน้อยกว่า ทั้งงบประมาณและการบริหารจัดการทรัพยากรในทุกๆ ด้าน ซึ่งการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นรากฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ การศึกษาของคนทั้งมวล ขยายได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และมาตรฐานการศึกษา ตามโครงการย่อยที่ 1 ทำให้การการศึกษาเป็นธุรกิจการศึกษา (Educational Business) ผู้เรียนต้องลงทุนต้องหาทุกวิถีทางเพื่อเข้าสู่ ลู่วิ่งในระบบการศึกษาในระบบ เกิดหนี้สินอันเป็นผลมาจากการจัดการศึกษาในระบบ ทุกคนมุ่งหวังสร้างฐาน การศึกษาเพื่อเข้าสู่มหาวิทยาลัย ต้องการปริญญา เกิดโรคปริญญานิยม (Diplomalism) เมื่อจบมาแล้วไม่มี งานทำ ในบางสาขาที่ล้นเกิน หากถูกออกกลางคันจะเกิดความล้มเหลวในระบบการศึกษาทั้งยังไม่สอดคล้อง กับวิถีชุมชน ทำให้คนที่ได้รับการศึกษาสูงๆ ละทิ้งถิ่นฐาน ขาดสำนึกในการรักบ้านเกิด การศึกษาในระบบมุ่ง รับใช้อุตสาหกรรมหรือทุนนิยม (Capitalism) ทุกคนจึงวิ่งเข้าสู่ลู่นี้ยังล้นหลาม แต่ในทางกลับกันการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่จะเป็นพื้นฐานวิชาชีพ การเรียนรู้ตลอดชีวิต ข้าราชการจัดการศึกษา นอกระบบ (กศน.) ทำให้ผู้เรียนที่ไม่สามารถเข้าถึงระบบของรัฐได้ หากมีการจัดการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษา ตามอัธยาศัยที่ดี การสร้างกระบวนการที่คนใหม่จะช่วยเด็กหรือผู้เรียนที่เป็นชายขอบได้ดี แม้ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร และกลุ่มผู้สูงอายุ เพราะฉะนั้นการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยนั้นสำคัญมาก จะช่วยเรื่องคุณภาพ ชีวิตให้กับผู้สูงอายุ และคนในชุมชนท้องถิ่นไม่ละทิ้งถิ่นฐาน เกิดปัญหาสังคมตามมา

1.2 การขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับการศึกษาของคนทั้งมวล

จากความไม่เป็นธรรม และความไม่เท่าเทียมในระบบการศึกษา ภาครัฐจึงต้องปฏิรูป การศึกษา ด้วยการให้ความสำคัญ การขยายโอกาสทางการศึกษา โดยมุ่งเน้นการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้เป็นการศึกษาของคนทั้งมวล (All for Education) และให้การศึกษากับคนทั้ง มวล ทุกระดับ (Education for All) แนวคิดนี้จะช่วยให้เกิดความเป็นธรรมและความเท่าเทียม

1. การให้ชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้จัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของชุมชน/ท้องถิ่น ในลักษณะของ “ชุมชนโดยชุมชน เพื่อชุมชน ผลประโยชน์เกิดกับชุมชน/ท้องถิ่น”
2. การจัดการศึกษาพิเศษ สำหรับคนด้อยโอกาส คนจน คนพิการ และผู้สูงอายุเป็น การศึกษา เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับทุกคนและทุกกลุ่มวัย
3. การจัดการศึกษาทางเลือกและการศึกษาที่เหมาะสม สำหรับพหุวัฒนธรรม คนชายขอบ คนไร้บ้าน เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1.3 การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายการศึกษา ของการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)

การจัดการศึกษาที่ผ่านมามักเป็นการจัดการศึกษาโดยภาครัฐ โดยเฉพาะการศึกษาใน ระบบ ยิ่งการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยแทบไม่มีกิจกรรมการมีส่วนร่วม ทำให้ขาดการมีส่วน ร่วมของภาคประชาชน ผู้ปกครอง ชุมชน/ท้องถิ่น และมักเป็นบทบาทหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลัก

แม้ว่าปัจจุบันจะมีการถ่ายโอนภารกิจการศึกษา ให้กับกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย และมีคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ก็ยังไม่เป็นรูปธรรมที่แท้จริง แต่บทบาทยังคงผูกขาดการจัดการศึกษาไว้ที่กระทรวงศึกษาธิการ ทำให้ขาดการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายการศึกษา ทั้งในอดีตมีคำว่า “บวร” คือ บ้าน วัด โรงเรียน ในในงานวิจัยนี้เสนอว่า น่าจะเน้นการสร้างภาคีเครือข่ายแบบ “จตุรภาคี” ได้ ภาครัฐ เอกชน องค์กร และชุมชน/ท้องถิ่น หรือแนวคิดของรัฐที่ใช้รูปแบบ “ประชารัฐ” น่าจะเป็นทางออกในการสร้างภาคีเครือข่ายอย่างมีส่วนร่วม

2. การพัฒนาระบบการเรียนการสอนให้นักเรียนมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ตามมาตรฐานการศึกษา

จากผลการวิจัยในโครงการย่อยที่ 1 พบว่า รูปแบบเชิงสาเหตุในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก ได้แก่ 1.1 ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตกในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ด้านผู้บริหาร ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านเครือข่ายทางการศึกษา 1.2 ระดับคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพ รองลงมาคือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ด้านทักษะการทำงาน ด้านความรู้และทักษะตามหลักสูตร ด้านทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และด้านความสามารถในการคิด

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในภูมิภาคตะวันตก องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ทักษะด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรม 2) ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 3) ทักษะด้านภาษาและการสื่อสาร และ 4) ทักษะความพร้อมทางอาชีพ

ข้อเสนอของแผนงานต้องการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้มีความยืดหยุ่นและหลากหลายไม่ใช่แค่การสอบเพียงอย่างเดียว แต่ควรกำหนดวิธีการกำหนดมาตรฐานหลายรูปแบบ และเหมาะสมกับบริบทของชุมชน/ท้องถิ่น เช่น การใช้ประสบการณ์ตรง ภูมิปัญญา อาจมีการกำหนดเกณฑ์ที่ตอบสนองต่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ใน 5 ด้าน ได้แก่ ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน ทักษะการใช้เหตุผล ทักษะด้านเทคโนโลยี และทักษะด้านวิชาชีพ เน้น “คนดี เก่งและเรียนอย่างมีความสุข” มาตรฐานคือให้ผู้เรียนมีจริยธรรมและคุณธรรมเป็นสำคัญ

3. การพัฒนาระบบครูให้มีคุณภาพ

3.1 การพัฒนาครูด้านการนิเทศก์ Coaching ครูพี่เลี้ยง

จากผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการสร้างเสริมศักยภาพอาจารย์นิเทศและอาจารย์พี่เลี้ยง เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มีองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ คือ ชื่อรูปแบบ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการของรูปแบบ เงื่อนไขของการนำรูปแบบไปใช้ และผลที่เกิดขึ้นตามรูปแบบ ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และคุณภาพของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ความเหมาะสมเป็นไปได้อย่างดี และคุณภาพของรูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ด้านวัตถุประสงค์ของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด และเป็นลำดับสูงสุด และด้านเงื่อนไขของการนำรูปแบบไปใช้อยู่ในระดับมาก

ดังนั้น การเป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู เกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีในการเป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู ที่เกิดขึ้นระหว่างการใช้รูปแบบ ซึ่งสามารถสังเคราะห์คุณลักษณะร่วมของพี่เลี้ยงทางวิชาการ ที่ประกอบด้วยด้านภาพลักษณ์ (Appearance) ของพี่เลี้ยงทางวิชาการก็ลักษณะ (Performance) ของพี่เลี้ยงทางวิชาการ และศักยภาพ (Potential) ของพี่เลี้ยงทางวิชาการ

3.2 การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และ ครู ICT เพื่อการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)

จากผลการวิจัยที่พบว่า องค์ประกอบการปรับเปลี่ยนสถานศึกษา จุดมุ่งหมายของการพัฒนาสถานศึกษาครั้งนี้ต้องการที่จะส่งเสริมให้บุคลากรภายในสถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการอย่างสร้างสรรค์ด้วย ICT กันอย่างทั่วถึง ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ร่วมกัน (Shared Vision) 2) กลยุทธ์สถานศึกษา (Academy Strategy) 3) วัฒนธรรมสถานศึกษา (Academy Cultural) 4) โครงสร้างสถานศึกษา (Academy Structure) งานบริหารจัดการ งานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร งานนวัตกรรมการศึกษา งานบริการและซ่อมบำรุง องค์ประกอบที่ 3 การพัฒนาครูมืออาชีพ ความสำเร็จจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการอย่างสร้างสรรค์ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทำให้ครูผู้สอนเกิดผลสัมฤทธิ์ 4 ด้าน ได้แก่ ความรู้ ทักษะ เจตคติ และนวัตกรรมสร้างสรรค์

ดังนั้นการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและ ครู ICT โดยเน้นที่การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยเริ่มจากขั้นกำหนดนโยบาย พิจารณาการใน 3 ประเด็น คือ (1) พัฒนาระบบงานฐานความเชื่อมโยง ICT สุวิถีแห่งปัญญา โดยจัดทำแผนแม่บท ICT การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ประกอบกับการจัดระบบส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ คำนึงถึงสภาพภูมิสังคมไทย และการใช้ภาคีเครือข่าย (2) การเตรียมความพร้อมของทรัพยากรของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยมีการปรับใช้เครื่องมือและการฝึกอบรม เพื่อให้มีการสร้างนักจัดการความรู้ (KM Manager) นักเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนผู้อำนวยการศูนย์ความรู้ในพื้นที่ มีการกำหนดมาตรฐานอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศขั้นต่ำของแต่ละหน่วยงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ทุกแห่งต้องได้รับการดูแลให้มีความพร้อมขั้นพื้นฐาน รวมถึงศูนย์การเรียนรู้ กศน.ตำบล มีการกำหนดสมรรถนะด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการจัดการความรู้ของบุคลากรตลอดจนมีผู้บริหารที่รับผิดชอบในแต่ละหน่วยงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อทำหน้าที่ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเป็นระบบ และ (3) นำการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) จากการปฏิบัติในระบบที่ศึกษาของจังหวัดราชบุรี โรงเรียนบรมราชินีนาถวิทยาลัย ต่อมาในขั้นปฏิบัติตามนโยบาย ก็เป็นหน้าที่ของแต่ละหน่วย การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในพื้นที่แล้ว อาทิ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด และ ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ และศูนย์เรียนรู้ตำบลจะนำไปสู่การปฏิบัติได้แค่ไหน ซึ่งให้ความสำคัญกับระบบการบริหารจัดการ ที่เรามักเชื่อว่า การจัดการที่เป็นไปไม่ได้ และที่เป็นไปได้ ซึ่งหน่วยเหนือหรือสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน ต้องมีการกระจายนโยบายสู่การปฏิบัติ อย่างถ้วนทั่วทุกคน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ถึงพื้นที่ขั้นนี้แหละจะชี้ความสำเร็จของวิสัยทัศน์ต้องมีการนำไปปฏิบัติ ซึ่งการปฏิบัติการพัฒนาไอซีทีจากสิ่งที่มีอยู่แต่ค่อย ๆ พัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง แล้วต่อด้วยขั้นการประเมินต่อเนื่องทดแทนสิ้นสุดของนโยบาย เป็นขั้นสุดท้ายซึ่งจะต้องประเมินดูว่านโยบายนี้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์เหมาะสมที่จะทำต่อเนื่องหรือจะมีนโยบายอื่นมาทดแทนหรือสิ้นสุดนโยบาย

3.3 การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ของครูในระบบโรงเรียน

จากผลวิจัยที่พบว่า รูปแบบนวัตกรรมที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาวิชาชีพของครูในภูมิภาคตะวันตก รูปแบบนวัตกรรมที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาวิชาชีพของครูในภูมิภาคตะวันตก (PD³CE Model) มีองค์ประกอบของรูปแบบ คือ องค์ประกอบเชิงหลักการ วัตถุประสงค์ องค์ประกอบกระบวนการจัดการเรียนการสอน องค์ประกอบเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ซึ่งมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนของรูปแบบมี 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 รับรู้ (Perceive) ขั้นที่ 2 พัฒนา (Develop) ขั้นที่ 3 ออกแบบ (Design) ขั้นที่ 4 จัดกิจกรรม (Do) ขั้นที่ 5 วิพากษ์วิจารณ์สะท้อนคิด (Criticize) และขั้นที่ 6 ประเมินผล (Evaluate) ผลการทดลองใช้รูปแบบนวัตกรรมที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาวิชาชีพของครูในภูมิภาคตะวันตก สำหรับโรงเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา ครูผู้สอนโรงเรียนวัดนางวัง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ได้ร่วมมือกันออกแบบรูปแบบการเรียนการสอน (2R3C) มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) R (Reflexive) 2) C (Construction) 3) C (Communicate) 4) R (Reflection) และ 5) C (Consent) สำหรับโรงเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา ครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมฐานบินกำแพงแสน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ได้ร่วมมือกันออกแบบรูปแบบนวัตกรรมที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ (PAR2C) เน้นการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ทั้งหมด 5 ขั้น ได้แก่ 1) (Preparation) การเตรียมความพร้อม 2) (Awareness) การตระหนักรู้ 3) (Reflection) การสะท้อนความคิด 4) (Construction) การสร้างองค์ความรู้ และ 5) (Crystallization) การตกผลึก

ดังนั้นสถานศึกษาควรเลือกกิจกรรมการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ของครูผู้เรียน ที่หลากหลาย และเหมาะสมกับบริบทผู้เรียนในแต่ละระดับ อย่างการใช้แนวคิดจิตตปัญญา การกำหนดขั้นการพัฒนา การดำเนินการพัฒนา และการสะท้อนการเรียนรู้ ซึ่งครูผู้สอนจะต้องนำกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน ไปใช้ในการ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” โดยเฉพาะการศึกษาในระบบ รวมถึงการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่ครูจะต้องนำกิจกรรมต่างๆมาประยุกต์ใช้ ในทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้น Teach Less Learn More ครูต้องสอนให้น้อยแต่เน้นกิจกรรมการเรียนรู้ให้มากขึ้น ครูทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ (Supporter) ผู้อำนวยการเรียนรู้ (Facilitator) และ ผู้กระตุ้นการเรียนรู้ (Buster or Catalyter for Learning)

3.4 การพัฒนาการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของครู กศน.

จากผลการวิจัย ที่พบว่า “รูปแบบพื้นที่ว่างแห่งการเรียนรู้ (SPACE OF Happiness Model)” ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ 3 ปัจจัยความสำเร็จ และ 4 ขั้นตอนการดำเนินการ องค์ประกอบทั้ง 8 องค์ประกอบได้แก่ 1) การคิดที่นำไปสู่ความยั่งยืน (Sustainability: S) 2) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ (Participation: P) 3) การมีเป้าหมายในการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตน (A: Aim) 4) การคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) 5) การประยุกต์ใช้ความรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Efficiency Economy) 6) การให้โอกาส (Opportunity) 7) การมีสัมพันธภาพที่ดีในการเรียนรู้ (Friendship) และ 8) การเรียนรู้ (Learning) โดยมีปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จคือ 1) การตระหนักถึงคุณค่า (Value Awareness) 2) การพึ่งพาตนเอง (Self Reliance) และ 3) การมีส่วนร่วม (Participation) และการนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู กศน.ตำบลเพื่อพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนไปใช้ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ 1) ประชุมวางแผน เพื่อจัดทำแผนการสอนที่ส่งเสริมการคิดเป็นของของผู้เรียน 2) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างครูผู้สอน นักวิชาการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อ

พัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน และ 4) ประเมินผลและเสนอแนวทางพัฒนาการจัดการจัดการการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเป็นของผู้เรียน

ดังนั้นควรมีการพัฒนาทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวครูผู้สอน หลักสูตร วิธีการวัดและประเมินผล เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการและความแตกต่างของผู้เรียน กล่าวคือ ในระดับนโยบาย ควรมีการทบทวนและปรับปรุงหลักสูตรของ กศน. เพื่อกำหนดรายวิชาเรียนให้เหมาะสม และให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามสภาพจริง ควรกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นครู กศน.ต่ำลงเพื่อให้ครูมีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนได้ และควรให้ครูมีบทบาทในการวัดผลการเรียนการสอนมากขึ้น ให้ครูผู้สอนเป็นผู้ออกข้อสอบวัดผลการเรียนรู้เพื่อให้เป็นไปตามหลักการวัดผลมากขึ้น

4. การสร้างความรับผิดชอบ (Accountability) ในระบบการศึกษาของครูสร้างครุภัณฑ์ (Research Teacher) และผู้เรียนไม่เรียนรู้

จากผลการวิจัยที่พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการเสริมพลังให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง จากงานประจำสู่การวิจัยในชั้นเรียน เพื่อสร้างสรรค์คุณภาพของผลงานและความก้าวหน้าในวิชาชีพ คณะผู้วิจัยได้รูปแบบใช้ชื่อว่า “EDU-WESTERN Model” มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) Effort - E (ความอุตสาหะ) 2) Driving Forces -D (แรงขับ/พลังภายใน) 3) Universal-U (ความเป็นสากล) 4) Wealthy Intelligence- W (ความมีสติปัญญา) 5) Effectiveness to Learner -E (ประสิทธิผลสู่ผู้เรียน) 6) Self-developing-S (การพัฒนาตนเอง) 7) Technology-T (เทคโนโลยี) 8) Empowering-E (การเสริมพลังอำนาจ) 9) Responding-R (การตอบสนองต่อ R to R) และ 10) Networking-N (เครือข่ายวิชาการ) ซึ่งมีองค์ประกอบรวม ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ความสามารถในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นการพัฒนาทักษะ/ความสามารถของครูในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทั้งการเรียนรู้ การลงมือปฏิบัติ การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และการมีพี่เลี้ยงหนุนเนื่อง (Coacher) องค์ประกอบที่ 2 กิจกรรมการพัฒนาตนเองตลอดเวลา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในการเรียนการสอนของครูสู่ผู้เรียน ซึ่งต้องมีกิจกรรมในการปฏิบัติงานประจำสู่การวิจัย (R to R) ก่อให้เกิดการสร้างสรรคผลงานวิชาการ องค์ประกอบที่ 3 ชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ ที่ประกอบด้วย การหนุนเนื่องหรือการโค้ช (Coaching) และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มครู เพื่อนร่วมงาน และผู้เรียนให้เกิดเป็นชุมชนการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 4 ปัจจัยเอื้อ (ภายใน) เป็นองค์ประกอบที่เอื้อให้เกิดผลสำเร็จจากปัจจัยภายในตนเอง ได้แก่ การมีไฟในตัว (Passionate) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การเรียนรู้จากการปฏิบัติ การเรียนรู้ด้วยตนเอง และความรับผิดชอบต่อตนเอง องค์ประกอบที่ 5 ปัจจัยสนับสนุน (ภายนอก) เป็นองค์ประกอบที่สนับสนุนให้เกิดความสำเร็จจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ครอบครัว และการสนับสนุนจากสังคม

ดังนั้นการสร้างควมรับผิดชอบของครู ประกอบด้วย

1. การวิจัย ใช้ในการทำวิจัยในชั้นเรียน การพัฒนากระบวนการทำวิจัยที่สามารถทำให้เห็นข้อบกพร่อง/จุดที่สมควรได้รับการแก้ไข หรือจุดที่ควรส่งเสริม เพื่อนำไปปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอน

2. การพัฒนาตนเองและงาน เกิดการพัฒนาตนเองในการทำงาน หน้าที่การสอนและการบริหารจัดการห้องเรียน รวมถึงการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน นำความรู้ ขั้นตอน วิธีการในการทำวิจัยไปพัฒนาการจัดการจัดการเรียนการสอน

3. การเรียนการสอน มีพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและการทำวิจัย เพื่อแก้ปัญหาในการเรียนการสอน ใช้แก้ปัญหาผู้เรียน เพื่อนำไปสู่การพัฒนา แก้ไขปัญหาสิ่งที่พบเจอในระหว่างการเรียนการสอน สามารถนำไปใช้ประโยชน์ คือ พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้

4 การพัฒนานวัตกรรม มีการทำนวัตกรรมในงานวิจัย ใช้ในการพัฒนาแบบฝึกทักษะที่ใช้ในการเรียนการสอน นำมาจัดเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้เพิ่มเติมในวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี

5 การพัฒนาคุณภาพการสอน ใช้แก้ปัญหาของผู้เรียน และสามารถนำมาพัฒนาคุณภาพการสอนให้ดียิ่งขึ้น แก้ไขปัญหาการใช้พลังงานอย่างไม่รู้คุณค่าและประหยัด ใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ให้มีการพัฒนาดีขึ้น

6. การพัฒนาความคิดผู้เรียน ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

5. การปฏิรูประบบการจัดการศึกษาทั้งระบบ

ทั้งนี้ การปฏิรูประบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและสร้างสรรค์การเรียนรู้ ต้องดำเนินการร่วมกันทั้ง 6 ด้าน ได้แก่

- (1) การปฏิรูประบบการเงินเพื่อการศึกษา
- (2) การปฏิรูปหลักสูตร สื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยี
- (3) การปฏิรูประบบการพัฒนาคุณภาพครู
- (4) การปฏิรูประบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษา
- (5) การปฏิรูประบบการวัดและประเมินผลการเรียน
- (6) การปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียน

แผนภูมิที่ 4.3 แนวทางการปฏิรูประบบการศึกษาทั้งระบบ

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภูมิภาคตะวันตกมีองค์ประกอบได้แก่ นโยบายและหลักสูตรของกระทรวงศึกษาและกระทรวงมหาดไทย การบริหารจัดการด้าน

การสอน ด้านสถาบันการศึกษา ด้านครู ด้านผู้เรียน แนวทางการสร้างสรรค์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนใน ภูมิภาคตะวันตก ได้แก่ ระดับนโยบาย ระดับสถานศึกษา ระดับครูผู้สอน ระดับผู้ปกครอง ระดับเครือข่าย การศึกษา ดังนั้นข้อเสนอในเชิงนโยบาย ได้แก่ (1) การลดปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านต่างๆ ในระบบการจัดการ การศึกษา (2) การพัฒนาระบบการเรียนการสอนให้นักเรียนมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ตามมาตรฐาน การศึกษา (3) การพัฒนาระบบครูให้มีคุณภาพ ในด้านการนิเทศก์ Coaching ครูพี่เลี้ยง การพัฒนาครู ICT การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ และสร้างครุนักวิจัย (Research Teacher) (4) การสร้างความรับผิดชอบ (Accountability) ในระบบการจัดการการศึกษาของครูและผู้เรียน และ (5) การปฏิรูประบบการจัด การศึกษาทั้งระบบ

ข้อเสนอของผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ควรเขียนสรุปในรายงานของแผนงานวิจัยให้กระชับ และแต่ละโครงการย่อย ควรมีรูปแบบการ เขียนรายงานวิจัยที่เหมือนกัน
2. ควรวิเคราะห์ข้อเสนอแนะออกมาให้เห็น และผลักดันให้เป็นเชิงนโยบาย จะเป็นตัวอย่างให้ใน ระดับภูมิภาคนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์มาก
3. เสนอว่าถ้าทางโครงการจะสามารถขยายความทั้งหมดออกมาให้ชัดเจน เช่น การจัดการศึกษา นอกกระบบ (กศน.) เด็กที่ไม่สามารถเข้าถึงระบบของรัฐได้ ซึ่งจะช่วยเหลือเด็กที่เป็นชายขอบได้ดี แม้ตั้งครรภก่อนวัย อันควร และกลุ่มผู้สูงอายุ เพราะฉะนั้น กศน. นั้นสำคัญมาก จะช่วยเรื่องคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุ
4. ให้นำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิใส่ลงไปในบทสุดท้ายด้วย เพื่อที่จะได้เป็นข้อเสนอเชิง นโยบายให้เห็นเป็นรูปธรรม
5. ควรเพิ่มข้อเสนอแนะจากการปฏิบัติอย่างไร ให้หลักฐานชัดเจน จากงานวิจัยหรือมีความร่วมมือ กับใคร หรือจากการทบทวนวรรณกรรมแล้วได้ประโยชน์อย่างไร ประเทศไทยควรจะทำอย่างไร ควรคำแนะนำ ในเชิงปฏิบัติ เป็นข้อๆ และมีรูปถ่ายให้เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ และถ้าจะติดต่อท่านจะติดต่อได้อย่างไร เสนอแนะให้เป็นหนึ่งบทเลย (เป็นข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิต่อทุกโครงการ)
6. การเขียนบทคัดย่อ หลายโครงการขึ้นต้นมาก็จะเขียนถึงวัตถุประสงค์เลยทันที ควรเขียนเกริ่นถึง หลักการและเหตุผลก่อนที่นำไปสู่วัตถุประสงค์การวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย และตามด้วยผลการวิจัย ควรจะบอก ด้วยว่าผลการวิจัยจะนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร มีข้อเสนอแนะอย่างไร (ข้อเสนอสำหรับทุกโครงการ)

ส่วนที่ 5

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะของแผนงานการวิจัย

คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการวิจัยแบ่งเป็น 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และ 2) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัญหาจากความเหลื่อมล้ำด้านต่างๆ ในระบบการจัดการการศึกษา ที่รัฐให้ความสำคัญกับการศึกษาในระบบมากกว่าการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการ จึงควรปฏิรูปการศึกษาโดยให้ความสำคัญกับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม และความเท่าเทียม ให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับคนชายขอบ คนด้อยโอกาส คนยากจนในระบบการศึกษา คนชายขอบ รวมถึงคนในสังคมพหุวัฒนธรรม (Multi-culture)

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า การกำหนดมาตรฐานการศึกษาที่เน้นการทดสอบเป็นหลัก ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงมหาดไทย จึงควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนาระบบการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ตามมาตรฐานการศึกษาที่หลากหลาย รอบด้านสอดคล้องกับบริบทของชุมชน/ท้องถิ่นนั้นๆ

3. จากผลการวิจัยที่พบว่า การพัฒนาระบบครูให้มีคุณภาพ เป็นปัญหาที่สำคัญของระบบการศึกษา ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทยและ สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา กองการศึกษา ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ควรส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาครูผู้สอน และครู กศน. ในด้านการนิเทศก์ Coaching ครูพี่เลี้ยง การพัฒนาครู ICT การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ และ R to R สร้างครูนักวิจัย (Research Teacher) และสร้างความรับผิดชอบ (Accountability) ในระบบการจัดการศึกษาของครูและผู้เรียน รวมถึงนាំร่องการสร้างสรรคการเรียนรู้ของครูผู้เรียนในช่วงกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” เสริมสร้างให้ครูเป็น Coach และสร้างครูนักวิจัย

4. จากผลการวิจัยที่พบว่า ควรมีการปฏิรูประบบการจัดการศึกษาทั้งระบบในด้านการปฏิรูประบบการเงินเพื่อการศึกษา การปฏิรูปหลักสูตร สื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยี การปฏิรูประบบการพัฒนาคุณภาพครู การปฏิรูประบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษา การปฏิรูประบบการวัดและประเมินผลการเรียน และการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกระดับควรคืนโรงเรียนสู่ชุมชน ให้ชุมชน/ท้องถิ่นเป็นผู้จัดการศึกษา โดยเฉพาะการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และมุ่งเน้นการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งต้องยกเครื่องใหม่เพื่อการปฏิรูปการศึกษา (Re-engineering for Educational Reform)

5. จากผลการวิจัยที่ได้แนวทางการสร้างสรรคการเรียนรู้ ทั้งในด้านนโยบาย ระดับการศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกระดับ เครือข่ายการศึกษา ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ทุกระดับ กระทรวงมหาดไทยควรมีการเชื่อมโยงบูรณาการให้สถาบันการศึกษาเป็นชุมชนการเรียนรู้วิทยาการ ในด้านการศึกษา และมีภาคีเครือข่ายวิชาการ

6. กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกระดับ และกรมส่งเสริมการปกครอง ส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ควรมีการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย ให้เหมาะสมกับสภาวะของคนไทย เป็นการศึกษาเพื่อคนทั้งมวล (Education for All) และ All People for Learning

7. กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกระดับ และกรมส่งเสริมการปกครอง ส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ควรมีการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย ให้ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Knowledge-based Society) และสังคมแห่งปัญญา (Intelligence-based Society) จากชุมชนการเรียนรู้วิทยาการ (Professional Learning Community : PLC) ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Knowledge-based Society) และสังคมแห่งปัญญา (Intelligence-based Society)

8. จากผลการวิจัยของโครงการย่อย ที่ได้รูปแบบการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและ สร้างสรรค์การเรียนรู้ที่ประกอบด้วย 6 โครงการย่อย ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย และสถาบันการศึกษาควรนำรูปแบบที่ได้ ได้แก่ หลักสูตร คู่มือ กิจกรรม ไปดำเนินการ ทดลองขยายผล และขยายพื้นที่ในสถาบันการศึกษาในภูมิภาคตะวันตกหรือทั้งประเทศให้เกิดการพัฒนาและ สร้างสรรค์การเรียนรู้ครอบคลุมมากขึ้น

9. จากผลการวิจัยที่ 6 โครงการย่อยและการประชุมข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการศึกษาและ สร้างสรรค์การเรียนรู้ ในประเด็นต่างๆ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย และสถาบันการศึกษา ควรนำข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการศึกษาและสร้างสรรค์การ เรียนรู้ ไปทำ Action Plan ให้เป็นแผนปฏิบัติการของสถาบันการศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างสรรค์ การเรียนรู้ต่อไป

10. จากผลการวิจัยที่ 6 โครงการย่อยและการประชุมข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการศึกษาและ สร้างสรรค์การเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในด้านของนโยบายและหลักสูตรการศึกษา รวมถึงผู้มี ส่วนได้ส่วนเสียทุกระดับ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย และ สถาบันการศึกษา และข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ ควรนำแนวทาง ดังกล่าว ไปใช้ในสถาบันการศึกษาที่มีการเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบและควรดำเนินการทั้ง 5-6 โครงการ รวมถึงมีการบูรณาการกันเป็นภาคีเครือข่ายการศึกษา และสร้างระบบที่เลี้ยงในทุกระดับ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า คุณภาพของผู้เรียนด้านความสามารถในการคิดอยู่ในระดับต่ำที่สุด ดังนั้นสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องในแต่ละระดับ ควรเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะด้านการคิดโดยผ่านนวัตกรรม การศึกษา นวัตกรรม ICT และกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้เกิดกระบวนการคิดในรูปแบบต่างๆ ตามระดับ การศึกษา

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนประกอบด้วย สิ่งแวดล้อมของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ และเครือข่ายการศึกษา ดังนั้นสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องในแต่ละระดับ ควรเน้น

องค์ประกอบต่างๆของผู้เรียน ผ่านการมีส่วนร่วมแบบ “จตุรภาคี” ในสถาบันการศึกษา ได้แก่ สถาบันการศึกษา ครู ผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน

3. จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุ ในการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ได้ในระดับสภาวะที่ดีและสุนทรีย์ภาพ ดังนั้นสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องทุกระดับ จึงควรจัดสถานที่เรียน สร้างบรรยากาศการเรียน และกิจกรรมการเรียนที่เหมาะสมเพื่อจูงใจให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

4. จากผลการวิจัยที่พบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ทักษะ คือ ทักษะด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรม ทักษะด้านการศึกษา ICT ทักษะด้านภาษาและการสื่อสาร และทักษะด้านอาชีพ ดังนั้นสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องทุกระดับ จึงควรเสริมสร้างทักษะดังกล่าว ให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในแต่ละระดับอย่างเหมาะสม

5. จากผลการวิจัยที่พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่หลากหลาย ดังนั้นสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องทุกระดับ จึงควรเสริมสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับช่วงวัย และประเภทของผู้เรียน ให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในแต่ละระดับอย่างเหมาะสม

6. จากผลการวิจัยที่พบว่า มีการปรับเปลี่ยนสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ICT ดังนั้นสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องในระดับการศึกษา ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดเป็นแหล่งเรียนรู้ ICT และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ด้าน ICT ให้กับผู้เรียนในแต่ละระดับอย่างเหมาะสม

7. จากผลการวิจัยที่พบว่า การพัฒนาครูมืออาชีพในด้านของนวัตกรรมการเรียนรู้ นวัตกรรม ICT และกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนั้น ครูในสถาบันการศึกษาทุกระดับ ควรพัฒนาพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นครูมืออาชีพทางด้านวิชาการ

8. จากผลการวิจัยที่พบว่า การพัฒนาครูมืออาชีพในการวิจัยในชั้นเรียนจากงานประจำสู่การสร้างสรรค์ผลงาน (R to R) เพื่อการแก้ไขปัญหาทางการศึกษา ดังนั้น ครูในสถาบันการศึกษาทุกระดับ ควรพัฒนาพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ด้วย R to R เพื่อให้เป็นครูมืออาชีพในการวิจัย (Research Teacher) แก้ปัญหาการเรียนการสอนในแต่ละเทอม และสามารถพัฒนาสู่วิทยฐานะของครูได้อีก อันเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้กับครูด้วย

9. จากผลการวิจัยที่พบว่า การสร้างเสริมศักยภาพอาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์พี่เลี้ยง จะช่วยพัฒนาการศึกษาให้กับสถาบันการศึกษา ดังนั้นสถาบันการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยควรสร้างระบบพี่เลี้ยงและเครือข่ายให้กับสถาบันการศึกษาในทุกระดับ

10. จากผลการวิจัยที่พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ของครู กศน. ตำบล จะช่วยเสริมสร้างทักษะการคิด ดังนั้นสถานบันการศึกษา ควรส่งเสริมให้ผู้เรียน กศน. ตำบล มีกิจกรรมต่างๆที่เสริมสร้างทักษะการคิด

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป ในสิ่งที่คณะผู้วิจัยยังไม่ได้ศึกษา เพื่อให้การวิจัยมีความสมบูรณ์ ดังนี้

1. ควรมีการขยายรูปแบบของทั้ง 6 โครงการในสถานศึกษาทุกระดับ ทั้งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และสำนักงานการศึกษา กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./เทศบาลและอบต.) ของการศึกษาในระบบ นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภูมิภาคตะวันตก

2. ควรมีการพัฒนากิจกรรมตามหลักสูตรการฝึกอบรมและคู่มือการฝึกฝน ในสถานศึกษาทุกระดับ ทั้งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และสำนักการศึกษา กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./เทศบาลและอบต.) ของการศึกษาในระบบ นอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในภูมิภาคตะวันตก

3. ควรมีการยกระดับคุณภาพและสร้างสรรค์การเรียนรู้ของการศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับคนชายขอบ คนด้อยโอกาส คนยากจนในระบบการศึกษา คนชายขอบ รวมถึงคนในสังคมพหุวัฒนธรรม (Multi-culture)

4. ควรมีการวิจัยเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหาโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน การสร้างนวัตกรรม การเรียนรู้ นวัตกรรม ICT เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้

5. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน สร้างครุนักวิจัย (Research Teacher) เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ ในภูมิภาคตะวันตก

6. ควรมีการศึกษาการเทียบเคียงและการปฏิบัติที่เป็นเลิศ หรือเงื่อนไขความสำเร็จในการพัฒนาตนเองของครูผู้เรียนในสถาบันการศึกษาทุกระดับ

ประวัติหัวหน้าชุดโครงการวิจัย

หัวหน้าชุดโครงการวิจัย

ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย

ตำแหน่งทางวิชาการ

สังกัด

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน

รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา

รองศาสตราจารย์ คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี 70160

หัวหน้าสาขาวิชาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ

โทรศัพท์ 0-3259-4043-50 ต่อ 41227 โทรสาร 032-594027

e-mail address narin_324349@yahoo.co.th

narin@ms.su.ac.th